...ТЛӨӨДЭР—СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТА

...ы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

39-дэхи жэлээ гарана

...УРЯТ ҮНЭН

...КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 65 (9819) | 1962 оной мартын 17, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Коммунистнуудай, мүн партийнабэшэ хүнүүдэй ниитын кандидадуудай—СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудай түлөө мартын 18-най үдэр нэгэн һаналтайгаар дуугаа үгэхыень Коммунистическэ парти бүхы һунгагшадые уряална.

(Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Хандалгаһаа)

Д. Дамбаевай зураг.

...оммунизм байгуулгын ...халын шухала зорилго

...до болоошо КПСС-эй ...үүхэтэ сентябриин ...э хойшо социалис ...ахыдамнай ямар туй- ...хубилалтанууд бо- ...оммунистическэ пар- ...тон ехэ хүдэлмэри ...шаар хүдөө ажахым- ...шаа эрид түргэнөөр ...колхоз, совхозууднай ...далтай болоо, бая- ...өө. Энээнние барим- ...үлада гансахан жэ- ...лая: 1953 онһоо 1961 ...ор — энээхэн үе соо ...ахымнай бүхы про- ...1,6 дахин ехэ болоо. ...нһээ хойшо мүнөө ...үдөө ажахын асуу- ... Коммунистическэ ...ай гол анхаралда

...аяхан хүдэлмэреэ ...э КПСС-эй ЦК-гэй ...Пленум энээн тухайда ...р гэршэлнэ. Тус Пле- ...үхэтэ тогтоолые бүхы ...үүд ехэ баяртайгаар, ..., сэдьхэлэй ханан- ...ба. Коммунизм бай- ... шухалын шухала ...удай нэгые Пленум ...ээр, тодорхойгоор, ...саар зүбшэн хэл- ...оз, совхозуудаа саа- ...үри түргэнөөр, бүри ...р хүгжөөхын тула- ... ажахын али бүхы ...дые эрид ехээр эл- ..., үдэрһөө үдэртэ ...гааша арад зонойн- ...ые хүсэдөөр ханга- ...а бодото хэмжээ- ...араалба. «Хүдөө ...жөөхэ, хүдөө ажа- ...тнуудые элбэг дэл- ...о гээшэ коммунис ...тын дайшалхы ...ы партиин, бүхы ...эрэг мүн» гэжэ ... ЦК-гэй мартын ...тогтоол соо хэлэг- ...даа, бүхы партиин, ...ай хэрэг!

...хадань Коммунисти- ...тиимнай Централь- ...т олон түмэн арад ...эргтэй, эмэгтэй кол- ...та, совхозуудай эрэг- ...тэй хүдэлмэришэдтэ, ...ахын мэргэжэлтэдтэ, ...тэ, промышленно- ...хүдэлмэрилэгшэдтэ, ...туүд болон комсо- ..., Советскэ Сою- ...хы ажалшадта хан- ...алга гаргаа ха юм. ...лдэ, бүри ойрын ...республика, хизаар, ...хэндэ, колхоз, сов- ...э эрид хубилалта ...ө ажахын алибаа ...лбэг ехээр абадаг ...эн зорилго табигда-

...бүхэнэй урда тон то- ...илго тобойсо табиг- ...олхоз, совхоз бүхэн ...болон бусад ороoһо- ...нуудай гектар бү- ...-25 центнер, кукуру- ...ентнер, горох болон ...бобын гектар бүри- ...30 центнер ургаса, 120—200 центнер хартаабха, 250—300 центнер овощ хуряажа абаха зэргэтэй. Тиихэдэ гектар бүхэнһөө 300-500 центнер буурсагтай кукурузын ногоон набша, силостэ орохо 200—300 центнер тэжээлэй бобы, 200—250 центнер сахарай свекло абахын түлөө, ойрын жэлнүүдтэ хахалагдадаг газарай зуун гектар бүридэ 75 центнер, эдлүүриин бусад газарай зуун гектар бүридэ 16 центнер мяха абадаг болохын түлөө колхоз, совхоз бүхэн тэмсэхэ зорилготой.

Иимэ зорилгонуудые бэелүүлхэ арга боломжо манайда бии гү? Бии даа, дүүрэн бии. Социалис хүдөө ажахымнай, колхоз, совхозууднай аршаан булаг шэнги, баргагдашагүй баян арга боломжотой ха юм. Манайшье республикын түрүү колхоз, совхозуудай дүй дүршэл дээрэһээ хараад үзэхэдэ, эдэ зорилгонуудай лаб бэелүүлэгдэхэ байһаниинь элирнэ. Жэшээлхэдэ, нёдондо жэлдэ ган гасуур байбашье һаань, Бичурын аймагай «Победа» колхоз дунда зэргээр гектар бүриһөө шэниисын 16 центнер ургаса абаһан байна. Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 26,4 центнер, эдлүүриин бусад газарай 100 гектар бүридэ 5,6 центнер мяха, Зэдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз хахалагдадаг газарай 100 гектар бүхэндэ 28,8 центнер, эдлүүриин бусад газарай 100 гектар бүридэ 6,2 центнер мяха, Ахын аймагай «Коммунизм» колхоз хахалагдадаг газарай 100 гектар бүхэндэ 70,4 центнер, эдлүүриин бусад газарай 100 гектар бүридэ 15 центнер мяха, Закаменай аймагай «Байкал» колхоз хахалагдадаг газарайнгаа 100 гектар бүридэ 66,5 центнер, эдлүүриин бусад газарайнгаа 100 гектар бүридэ 14,2 центнер мяха абанхай. Ахын аймаг мяха, һү абаха талаар 1962 оной түрүүшын кварталайнгаа түсэб дүүргэнхэй. Мяха абаха талаар байгша оной нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб олохон аймагууд дүүргээд байна. Иимэ баяртай мэдээсэлнүүд республикын аймагуудһаа, колхоз, совхозуудһаа абтажа үргэлжэлһөөр.

Манай республикада кукурузыншье баян ургаса ургуулжа шададаг шударгы бэрхэ мастернуудай тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Гектар бүриһөө 1000 гаран центнер кукурузын ногоон набша хуряажа абадаг «замай залууршад» манайда суурхаһаар үнинэй. СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, республикын элитэ кукурузашан Р. Гонсорунов энэ талаар эрхим һайн үльгэр жэшээ харуулна. Нүхэр Гонсорунов мүнөө жэлдэ буурсагтай кукуруза ургуулха зорилго урдаа табяад, Читын областиин суута кукурузашан нүхэр А. Лисичниковтэй мүрысөө эхилэнхэй.

Тиигэбэшье республикымнай хүдөө ажахыда, колхоз, совхозуудта ехэ дутагдалнууд бии байһаар. Түбхын түрүүндэ колхоз, совхозууднай таряан ажалай тогтууритай баян ургаса збажа биранагүй. Мал ажалайшье продукци багаар абтана. Хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 75 центнер, бусад эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 16 центнер мяха абадаг нэгэшье колхоз, совхоз үгы байһаар. Зарим ажахынуудта мал ехээр гарзална. Мүнөөшье Кяхтын, Сэлэнгын аймагуудта олон хурьгад үхөөд байна. Эдэ дутуунуудай гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, үйлэдбэрние ударидалга хангалтагүй, ажалай журам һула, эрилтэ бага байна.

Мүнөө КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленум хүдөө ажахые эрид һайнаар ударидадаг болохо тушаа тон шухала хэмжээ-ябуулгануудые хараалба. Энэ талаар урдань тохёолдодог дутуунууд эсэслэн усадхагдажа, эрид хубилалта болохонь. Мартын Пленумэй материалнуудые ажалша бүхэндэ гүнзэгыгөөр ойлгуулха, Пленумэй хараалһан хэмжээябуулгануудые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ, энэ талаар үдэр бүхэндэ үүсхэл оролдолго гаргаха, ажалшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр эмхидхэхэ, олониитые шэн габьяата ажалда зоригжуулха гээшэ партийна, советскэ, комсомольско болон профсоюзна организацинуудай шухалын шухала зорилго болоно.

БАЯН ОЛЗОТОЙ БУСАҺААР...

Мүльһөөр хушагдаһан Байгал далай дээрэ загаһашадай хүдэлмэри таһалданагүй. Хабарай эхин һараһаа захалаад мүльһэнэй унатар үдэр һүниие мэдэнгүй үлеэдэг хубхай хуудам һалхин тэдэнэй ажалда ямаршье һаад ушаруулжа шададаггүйл. Үглөөнэй эртэһээ үдэшын харанхы болотор хүдэлмэрилһэн загаһашад баян олзотой бусадаг юм.

Кабанскын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой загаһашад СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын хүндэлэлдэ социалис мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлэн, гүрэнэй түсэбые заатагүй дүүргэхын түлөө тэмсэжэ ороо һэн. Мүльһэн дороһоо загаһа барилгаар баян дүй дүршэлтэй болоһон тус колхозойхид байгша оной түрүүшын квартал дотор загаһа бариха түсэбөө 250 центнерээр үлүүлэн дүүргээ.

Һунгалтын урда тээхи мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан нүхэр Романовай бригада загаһа бариха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые аяар 331 процент дүүргэжэ, артелиингээ бусад бригадануудта оролдосотой ажалай үльгэр жэшээ харуулһан байна. Тэрэшэлэн нүхэр Мосоровой хүтэлбэрилдэг бригада баһал оролдосотойгоор ажаллажа, кварталайнгаа даалгабариие хоёр дахин дүүргэжэ шадаа.

Энэ колхозой загаһашад гансахан Кабанскынгаа аймаг дотор түрүүлжэ ябадаг бэшэ, харин республика дотороо адляар суутай болоһон. Үнгэрһэн жэлэй дүрбэдэхи кварталай дүнгөөр Бурядай совнархозой, мүн республикынгаа Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын улаан тугые 1600 түхэриг мүнгэн шантайгаар абаһан байгаа. Мүнөө тэрэ амжалтаяа бүри арьбадхахын тула хүсэ шадалаа улам элсүүлжэ байнхай.

А. Бусурманов.

Тусхай дунда һургуулинуудта политическэ эрдэмэй үндэһэ һуури шудалха болобо

МОСКВА, мартын 15. (ТАСС). Тусхай дунда һургуулинуудта политическэ эрдэмэй үндэһэ һуури һурагшад шудалха болобо. СССР-эй дээдэ, тусхай дунда һуралсалай министерствын коллегиин мүнөөдэрэй заседанида энэ шэнэ предмет бии болгохо тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Марксистско-ленинскэ философиин, КПСС-эй түүхын, политэкономиин гол шухала бүлэгүүд тухай мэдээсэл программа соонь оруулагдана. КПСС-эй XXII съездын материалнуудта, тодорхойлбол, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, коммунис харилсаануудые бии болгохо, хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тэндэнь ехэ анхарал табигданхай.

„МАЗ“ машинын жолоошон

Тэбэрижэ хүрэшэгүй бүдүүн, арьял үндэр модонуудые ута зандань ашажархиһан мантан томо «МАЗ» машина нарһан тужын дундуур зурын ошоһон харгыгаар сагаан тооһо бурьюулан табилуулна. Жолооень бүхөөр бариһан задарюун бэетэй хүн автомашинаяа аятайханаар залаха зуураа, хүдэлмэришэ хүдэр гарайнгаа сарбуугай часы харасагаана.

Саг — үдэрэй гурбан час болохо дүтэлэнхэй. «Бараг даа, үдэшэ болотор үдыхэн, үшөө нэгэ тойрожо үрьдэгдэхэ байха» гэжэ тэрэ эрид шиидэнгээр досоогоо бодоод, баруун хүлэйнгөө үлмы дорохи «газые» үшөө ехэдхээдхибэ...

Уданшьегүй гүн тайгын заха үзэгдэжэ, Шулуутайн леспромхозой доодо склад хүрэжэ сэрэгдэбэ. Машинын гүйдэл аалидаһаар, тогтонгүйгөөр обоотой модоной хажууда тогтошобо.

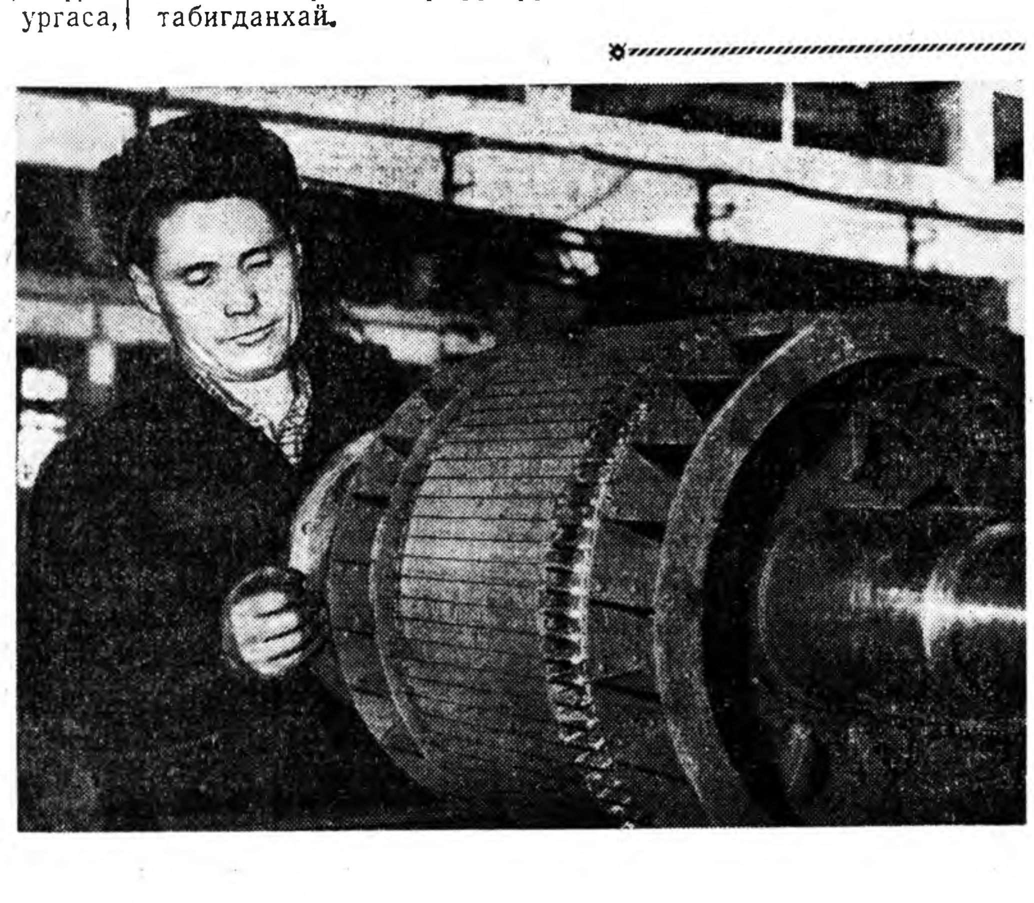
— Владимир Николаевич, мүнөөдэр бултанһаа шалгаржа байнаш, бэрхэш,— гээд лебёдко хүдэлгэжэ байһан хүдэлмэришэн машинын жолоошондо баясан хэлэнэ.

— Ойлгыш, һунгалтынгаа үдэрые ажалай бэлэгээр угтаха хэрэгтэйл. Модыемни түргөөр буулга, үшөө нэгэ рейс хэхэ хэрэгтэй,— гээд жолоошон Владимир Артюхин шангаар харюусана.

Энэ машиные жолоодогшо Владимир Николаевич Артюхин үнэн сэхэ ажалаараа, хэлэһэн үгэдөө хэзээдэшье эзэн байдагаараа Шулуутайн модошодой дунда хүндэтэй болоһон. Түүхэтэ долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсан, һүүлшын хоёр жэлэй туршада (1960—61 онуудта) даажа байһан «МАЗ» машинаараа аяар 35 мянга шахуу кубометр модо шэрэһэн байха юм.

Эдэ үдэрнүүртэ, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан Владимир Николаевич модо шэрэхэ үдэр бүриингөө нормые холо үлүүлэн дүүргэнэ. 1962 ондо модо шэрэхэ даалгабаряа болзорһоонь урид дүүргээд, удаадахи жэлэйнь түсэбөөр 9 мянган кубометрһээ доошо бэшэ модо шэрэхэ гэһэн уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ байнхай.

П. Яньков.

...ын «Электро- ...заводой элект- ...а цехын ... болон ал- ... СССР-эй ... Соведэй һун- ...хүндэлэлдэ нэ- ...кварталайнгаа ...тэрэ үдэртэ ...жэ шиидээд, ...ор хүдэлжэ

...зураг: элект- ...хабсар- ...ей Торга- ...ротор хаб- ...йна.

...ай фото.

Хэхэ, бүтээхэ ажал ехэ

Совет арад оронойнгоо түүхэтэ үдэрнүүдые ажалай эрхим бэлэгээр угтадаг һайн һайхан ёһо заншалтай. КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумэй урда тээхи социалис мүрысөөндэ оролсон, аймагай туршалгын-жэшээтэ ажахы гэжэ нэрэтэй болоһон манай колхоз гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха кварталайнгаа түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ, мүн хабарай тарилгада машина техникэ, зэр зэбсэгээ һайнаар бэлдэхэ гэһэн уялга абаа һэн.

Мүнөө колхозой малшад, механизаторнууд хэлэһэн үгэдөө хүрөө. Гүрэндэ мяха, үндэгэ худалдаха кварталай түсэб Пленумэй нээгдэхэ үдэртэ үлүүлэн дүүргэгдээ. Мүн һү худалдаха түсэбнай мартын 25—26-да дүүргэгдэхээр хүлеэгдэнэ.

Колхоз гүрэндэ хамта 470 центнер мяха, 34 мянган үндэгэ худалдаха түсэбтэй аад, энэ үе соо 475 центнер мяха, 60 мянган үндэгэ худалдаад байна. Машина, техникэ болон хүдөө ажахын бусад зэр зэбсэгүүд заһабарилагдажа дүүргэгдэнхэй. Мүнөө колхоздомнай үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ, тэрэниие тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ.

Колхозой гэшүүд партиин мартын Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи Секретарь Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэл, мүн түгэсхэлэй үгэ, Хандалга бэшэгые угаа баяртайгаар угтажа, мүнөө гүнзэгыгөөр шудалжа захалаа.

Пленум дээрэ табигдаһан асуудал хадаа саг соогоо табигдаһан шухалын шухала хэрэг гэжэ колхозоймнай гэшүүд тоолоно. Тэндэ абтаһан шиидхэбэри, Хандалга бэшэг арад зоной үдэр бүриин ажабайдалда сэхэ хабаатай, тон зүб шиидхэбэри мүн. Районууд хоорондын үйлэдбэриин управлени байгуулхада манда тон ехэ туһатай орган боложо үгэхэнь лабтай.

Хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, ойрын жэлнүүдтэ арад зоной эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг дэлбэг болгохо арга боломжо тон ехэ гээшэ. Теэд тэрэмнай гүйсэд һайнаар элсүүлэн, хэрэглэгдэжэ шадагдадаггүй байгаа ха юм. Илангаяа һая болотор ажахынууд, тэрэ тоодо манайшье колхоз газар таряалангаа үшөөл хүсэд зүбөөр эдлэн ашаглажа шададаггүй, нилээд ехэ талмай дээрэ ургаса багатай овёс, элдэб ногоо гэхэ мэтэ ехээр таридаг һэн. Машина техникэшье баһал дүүрэн хүсэндээ, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдадаг байгаа гэжэ хэлэхын аргагүй.

Энэ жэлдэ таряалангай газарай хубааралые дахин шэнээр хаража үзөөд, саашадаа баян ургаса үгэдэг сортын шэниисэ, мүн малда шэмэтэй һайн тэжээл болохо — кукуруза, бобы, горох, сахарай свёкло бүри элбэгээр тарижа, һайнаар ургуулха зорилго табяабди. Энээн тушаа манда зарим тэды дүй дүршэлшье бии. Мүнөө таряалан дээрэ, илангаяа кукурузын газарта наг шэбхэ түлэг шэрэжэ байнабди. Тэндэ һайрамай уһа шииг нойто бариха хүдэлмэришье һайса хэгдэнэ.

Тиихэдэ фермэ, гүүртэнүүдтэ ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулха тушаа анхарал ехэ табигдана. Бидэ һаалиин фермэдэ үнеэдые оньһон аргаар һааха «ёлочка» түхэлэй түхеэрэлгэ тодхоод хүдэлгэжэ байнабди. Тэндэ һаалишан Ульяна Матвеева түрүүтэй 4 хүн хамта 240 гаран үнеэ оньһон аргаар һаадаг боложо байнхай.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, манай колхозой бүхы ажалшад, малшад түрэл партиингаа XXII съездын, мүн ЦК-гэй мартын Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын түлөө хүсэ шадал, эрмэлзэлгэ оролдолгоёо гамнангүй хүдэлхэл.

Г. Конев,
Мухаршэбэрэй аймагай Заганай колхозой түрүүлэгшэ.

Партиин уряалаар

Коммунизм байгуулгын гол зорилгонуудай мүнөө шиидхэгдэжэ байһан газарта совет арадай анхарал табигданхай. Олон мэргэжэлтэд, экономистнууд, механизаторнууд, шамбай шираг залуушуул хүдөө ажахыда хэрэгтэй байна. Хэды мянган хүнүүд партиин уряалаар хүдөө ажахыда хүдэлхэ үүсхэл гаргаба.

Таджигай хүдөө ажахын институдай бүлэг багшанар колхоз, совхозуудта ажаллаха дуратай байһанаа мэдүүлээ. Тэрэ тоодо механическа факультедэй багшанар Саид Махмудов, Анвар Хасанов, газар таряалан шэнжэлхэ кафедрын багша Абдуло Куряев, зоотехническэ факультедэй багша Исмат Муртазаев, бусад мэргэжэлтэд тэрэ тоодо ороно.

Иимэ һайшаалтай үүсхэл гаргагшад орон доторнай олон.

Намайе хүдөө ажахыда механигаар эльгээхыетнай гуйнаб. Минии һамган ветеринарна техник юм. Баһал совхоздо ажаллаха дуратайб гэжэ коммунист технолог П. Ф. Рубцэв трубина хэдэг Калужска заводой парткомдо хандаһан байна. Хүдөө ажахын техникум урдань дүүргэһэн, мүнөө мастераар хүдэлжэ байһан Н. Ф. Демин, слесарь В. Б. Васильев, техник коммунист И. С. Русаков гэгшэд нүхэр Рубцовой жэшээгээр хүдөө нютагуудта ошожо ажаллахаар шиидэбэ. Ажаллажа байгаа хүдөө ажахын институт дүүргэхэеэ байһан Николай Голубец колхоздо хүдэлхыем эльгээгыт гэжэ гуйһан юм. Калининградска областиин ВЛКСМ-эй Неманска райкомой нэгэдэхи секретаряар тэрэ хүдэлдэг. Николай Голубец гэгшын гуйлта зүбшөөгдэбэ.

Торф абадаг Вгоровско предприятиин (Владимирска область) механик коммунист В. С. Панкратов, слесарь А. Ф. Хренов, «Алтайзаготстрой» трестын инженер В. А. Щербаков, Бийска автоажахын инженер коммунист Н. А. Зайцев, Калининградта ажалладаг ветврач Зоя Гостева, Кировска автоажахын техник-механик А. А. Овчинников һамгантаяа, энэ ажахын шофер В. А. Игнатов һамгантаяа хүдөө ажахыда ошожо хүдэлхэ болоо.

Атар тунга газарай ашаглагдажа байһан нютагуудта, Алас Дурна зүгтэ олон хүнүүд ажаллаха дуратай байна. Шэнэ газар ашаглаһан Оренбургын районуудай колхоз, совхозуудта Ивановска, Владимирска, Ульяновска областьнуудһаа хүнүүд ерээ. Владимирска областьһоо ерэһэн 82 бүлэ Кваркенска райондо ажаллаха болобо. Тэдэнэй тоодо 50 механизаторнууд бии.

Иигэжэ хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ агууехэ хэрэгтэ үүсхэлшэд олоор хабаадана.

(ТАСС).

Хамтын хүсэн, бултанай зориг

Хүдэлмэришэн бүхэнэй хамаг хүсэл зориг нэгэл хэрэгтэ зорюулагданхай: абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэн, Эхэ оронойнгоо Верховно Соведэй һунгалтын үдэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гээшэ тон шухала ха юм. Улан-Удын «Электромашина» заводой хүдэлмэришэд ганса мүнөө оролдосо ехэтэйгээр ажаллажа байна бэшэ, харин продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө ходо үлүүлэн дүүргэн, Бурядай арадай ажахын Соведэй түрүү предприятинуудай зэргэдэ гараһаар үнинэй.

Заводой хүдэлмэришэд болохоёо байһан һунгалтын һайндэрэй хүндэлэлдэ байгша оной эхинһээ ажалай вахтада жагсаа һэн. Тиигэжэ абаһан уялгаяа һара бүхэндэ һайнаар дүүргэжэ байна. Үнгэрһэн февраль һара соо заводой кран бүтээдэг цехын хүдэлмэришэд даалгабариһаа гадуур гурбан кран бүтээн гаргажа, мүрысөөндэ түрүүлжэ шадаа. Тиихэдэ моторно цехынхид тэдэнэрһээ дутуугүйгөөр ажаллаа. Эндэ һара соо арбан электродвигателиин орондо 15 бүтээгдээ.

Мастер Георгий Шаманскын хүтэлбэрилдэг хүдэлмэришэд эрхим һайн шанартай продукци бүтээлгээр бусадта эрхим жэшээ харуулна.

И. Храпунов.

Ахын Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй материалнуудтай гүнзэгыгөөр танилсажа эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир Дыжит Сонопов эрхим хонишон Нима Дамшаев хоёр газетын һониитой танилсажа байна. П. Жужаевай фото.

Шэнэ һонинтой ерэбэ

Очир Дабаанай гүүртын малшад «Кирилл Александровичнай мүнөөдэр ямар һонинтой ерэгшэ ааб?» гэлдэжэ байгаад, агитаторайнгаа ерэхые хүлеэнэд. Уданшьегүй толгойгоо сайжа ябаһан табяад наһанай хүн тэдэнэрэй байрада хүрэжэ ерэбэ. Энэмнай Алцагай найман жэлэй һургуулиин багша Кирилл Александрович Савинов гээшэ. Һургуулидаа хэдышье ехэ ажалтай байгаа һаа, ойлгууламжын хүдэлмэридэ тэрэ ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Мүнөө үдэшэ үнэхөөрөөшье һонинтой ерээ ха. КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй материалнуудаар ажалшан бүхэн һонирхоно бшуу. Эгээл тиимэһээ агитатор нүхэр Савинов Пленум дээрэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэтэй малшадые танилсуулхаяа ерэһэн байгаа. Һонирхолтой хөөрэлдөөн ороихон болотор үргэлжэлжэ, малшадые һонирхуулба. Хэдэн жэлэй туршада иигэжэ агитатораар хүдэлдэг Кирилл Александрович Очир Дабаанай малшадай дунда хүндэтэй хүниинь болонхой.

Б. Жигжитов.

Зэдэ.

Бүхэли үдэртөө зон олон

Улан-Удын инвалидуудай байшанда байдаг граждан, Эсэгэ оронoо хамгаалгын Агууехэ дайнай болон ажалай инвалидууд ниитын ажабайдалда хабаадалсажа байдаг. Байшангай клуб үдэшэ бүри зайн галаар яларан толорон байдаг, эндэ үглөөнһөө үдэшэ орой болотор хүнүүд таһардаггүй. Тэдэнэр сүлөөтэй сагтаа ерэжэ, газетэ, журнал уншадаг, һонирхолтой лекци болон хөөрэлдөө шагнадаг, кино болон телевизионно дамжуулгануудые харадаг. Һаяхан инвалидуудай уран һайханай бүлгэмэй гэшүүд концерт табижа, һунгагшадые угаа ехээр һонирхуулһан байна.

Б-М. Дышинов,
инвалид.

Партийна ажабайдал

Партийна организацинуудай шэнэ зорилгонууд

Д. ЭРДЫНИЕВ,
КПСС-эй обкомой партийна органуудай таһагые даагша

☆ ☆

Партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулха асуудалаар зүблөөн энэ оной январиин 17—19-дэ КПСС-эй Центральна Комитедтэ болоо һэн. Зүблөөндэ партиин обкомуудай, крайкомуудай, союзна республикануудай компартинуудай ЦК-гэй партийна органуудай таһагые даагшанар, КПСС-эй ЦК-гэй хүдэлмэрилэгшэд, профсоюзна, комсомолой болон ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд хабаадаа.

Зүблөөндэ «Партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриие саашадань нарижуулан һайжаруулха талаар партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай КПСС-эй XXII с'ездын заабаринууд» (элидхэлшэнь КПСС-эй ЦК-гэй союзна республиканyудай талаар партийна органуудай таһагые даагша В. Н. Титов), «Кадрнуудай дунда ябуулагдаха хүдэлмэри тушаа КПСС-эй XXII с'ездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар партийна органуудай таһагуудай зорилгонууд» (КПСС-эй ЦК-гэй РСФСР-тэхи партийна органуудай таһагые даагша М. А. Полехин); «Партийна хүдэлмэридэ олониитые бүри үргэнөөр хабаадуулха тухай XXII с'ездын заабаринууд» (КПСС-эй ЦК-гэй союзна республикануудай талаар партийна органуудай таһагые даагшын нэгэдэхи орлогшо П. Ф. Пигалев) гэһэн элидхэлнүүд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

КПСС-эй түүхэтэ XXII с'ездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор партийна бүхы хүдэлмэри һайжаруулагдажа, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаха ёһотой гэжэ зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдээ. Партийна ажабайдалда ленинскэ ёһо гурим наринаар сахиха, кадрнуудые шэлэн олохо, зүбөөр хубаарилан табиха, тэдэниие һургаха, хүмүүжүүлхэ, ажал хүдэлмэриин ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые шалгаха, партийна хүдэлмэридэ олониитые үргэнөөр хабаадуулха эрилтэ табигдаа.

Һүүлэй үедэ ажахы, соёл культурые һайнаар хүтэлбэрилхэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри үрэ ехэтэйгээр ябуулха талаар эрид хэмжээнүүд абтаа. Энэ талаар илангаяа Москвагай, Ленинградай партийна организацинууд ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Тэндэхи партийна организацинууд ажахы бүхэндэ бии байгаа арга боломжонуудые зүбөөр хэрэглэхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, гээгдэлдэ ороһон предприяти, колхоз, совхозуудта туһаламжа хүргэхэ, түрүү дүй дүршэл, эрдэм ухаанай туйлалтануудые бүгэдын шадабари болгохо, абаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэгдэхын тула хиналта, эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулха асуудалда ехэ анхарал хандуулдаг болонхой.

Гэбэшье партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэридэ үшөөл горьтой дутагдалнууд үзэгдэнэ, гүрэнэй түсэб даабари заабол дүүргэхэ талаар эрид хэмжээн абтанагүй. Тэрээнһээ болоожо үнгэрөөшэ жэлдэ арадай ажахын олохон соведүүд түсэб даабаряа дүүргээгүй, хэдэн арбаад миллион түхэригэй продукци үгөөгүй. Партийна организацинууд гүрэнэй түсэб, абаһан уялгануудаа дүүргэдэггүй хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табинагүй, даалгагдаһан хэрэгэйнгээ түлөө тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар бодото хэмжээ абадаггүй байба.

Москвада болоһон зүблөөн дээрэ элирүүлэгдэһэн партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин дутуу дунданууд манай областной партийна организацидашье мүн лэ хабаатай. Нёдондо республикымнай 186 промышленна предприятинуудай 54-иинь гэхэ гү, али 29 процентнь түсэбөө дүүргээгүй, 17,7 миллион түхэригэй продукци гүрэндөө үгөөгүй. Капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөри миил 85 процент, гэр байра бариха түсэб 74 процент дүүргэгдээ. Ехэнхи колхоз, совхозуудай хүдөө ажахын продукци абаха, тэрэниие гүрэндэ худалдаха түсэб, уялгаяа дүүргээгүй.

Үнгэрөөшэ жэлэйнгээ алдуу, дутагдалнуудһаа зүб тобшолол хэжэ, гүрэнэй түсэб заабол дүүргэхэ талаар олонхи партийна организацинууд, комитедүүд горьтой хэмжээнүүдые абаагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Имагтал энээнһээ боложо республикымнай промышленна предприятинуудай гурбанай нэгэ хуби шахуунь январь һарынгаа түсэб дүүргээгүй. Адуу малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, һү, мяха, үндэгэ худалдаха талаар мүртэй юумэ хэгдэнэгүй. Тиимэһээ олонхи аймагуудай колхоз, совхозууд һү нёдондонойхиһоо багаар һаагаа, гүрэндэ худалдаа, адуу малаа олоор гарзалуулжа, тоо толгойень удаанаар олошоруулна. Хүдөө ажахын ургамалнуудай баян ургаса абахын, хабарай тарилгада һайнаар бэлэдхэхын түлөө ёһотой тэмсэл хэгдэнэгүй.

Энэ бүгэдэ манай сэдьхэл һанаа ехээр зобоохо ёһотой. Партийна организаци, комитедүүд промышленность, хүдөө ажахые эрид һайнаар хүтэлбэрилхэ, гүрэнэй түсэб даабари эрхэ бэшэ дүүргэхэ талаар эрид шууд хэмжээ абаха уялгатай. Тиимэһээ партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин хэмжээе эрид дээшэлүүлхэ, тэрэниие шэнэ эрилтын ёһоор ябуулха гээшэ шухалын шухала хэрэг болоно.

Партийна ажабайдалда ленинскэ ёһо гурим наринаар сахиха тушаа партиимнай шэнэ Программа, Устав соо хэлэгдэнхэй. Гэбэшье тэрэниие хазагайруулха ушар үзэгдэнэ. Зарим ушарта партийна суглаан, бюро болон парткомуудай заседани, партиин горком, райкомуудай пленум саг болзортоо үнгэргэгдэдэггүй байна. Партийна бюрогой, парткомуудай гэшүүдтэй һайса хэлсэнгүй, тэдээнтэй миил телефоноор хөөрэлдөөд, шиидхэбэри абаха ябадал үзэгдэдэг. Ажалшадай эрилтэ, дурадхалда зарим партийна организаци, партиин райкомуудай ёһо тэдыгээр, албан хойрогоор хандадаг байһаниинь үшөөл усадхагданагүй. Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудтай шанга тэмсэл хэхэ зорилго табигдана.

Хамаг хэрэгүүдые кадрнууд шиидхэдэг гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ партийна организацинууд, комитедүүд кадрнуудые шэлэн олохо, һургаха, хүмүүжүүлхэ талаар горьтой хүдэлмэри хэжэ байдаг. Партийна хүдэлмэридэ һайн бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэд, залуушуул, эхэнэрнүүд олоор дэбжүүлэгдээ. Республикымнай партийна организацинуудай секретарьнуудай 82 процентнь дээдэ һургуулитай хүнүүд, партиин райкомуудай 22 нэгэдэхи секретарьнуудай 14-ниинь дээдэ һургуулитай мэргэжэлтэд юм. Энэ талаар илангаяа Түнхэнэй, Ахын, Закаменай партийна организацинуудта ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ.

Гэбэшье кадрнуудые шэлэн олохо, һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партиин зарим райкомууд анхаралаа хүсэд хандуулнагүй, бии байгаа дутуу дунданyудые усадхахын тула эрид шууд хэмжээ абанагүй. Хүтэлбэрилхы тушаалда залуушуул, эхэнэрнүүд, илангаяа промышленность, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд үсөөнөөр дэбжүүлэгдэнэ, тэдэниие олоор һэлгэхэ ушар заримдаа үзэгдэнэ. Үнгэрөөшэ жэлдэ областной партийна организациин номенклатурна хүдэлмэрилэгшэдэй 34,6 процентнь, тэрэ тоодо Зэдын, Тарбагатайн, Байкало-Кударын, Бичурын партийна организацинуудта 44—50 процентнь һэлгэгдэһэн байха юм. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада Сэлэнгын совхоздо 3 директор, парторганизациин 4 секретарь, 24 отделениие даагшанар һэлгэгдээ. Ганса нэгэдэхи отделенидэ 7 эрхилэгшэд һэлгэгдэһэн байха юм. Иигэжэ байхада ямар хүдэлмэри урагшатай байхаб даа.

Партийна, гүрэнэй журам наринаар сахиха, хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ, мэхэ гохо гаргаха, нюдэ далдалха ябадалтай шангаар тэмсэхэ талаар эрид хэмжээнүүд абтаха ёһотой. Зарим партийна организацинууд, райкомууд хэниишье уялгалдаггүй, юрэнхы шиидхэбэри абадаг байна. Олонхи райкомууд һайн шиидхэбэринүүдые абабашье, тэдэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө эмхидхэлэй шухала хүдэлмэри ябуулнагүй. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һарада барилгын № 154 трестын № 8 СМУ абаһан уялгаяа ямараар дүүргэнэб, кадрнуудай дунда ямар хүдэлмэри ябуулнаб гэһэн асуудал партиин Улан-Удын горкомой, Советскэ райкомой бюро хаража үзөөд, зохихо шиидхэбэринүүдые абаһан юм. Теэд һүүлээрнь эмхидхэлэй бодото хүдэлмэри ябуулаагүй дээрэһээнь, тэдэ шиидхэбэринүүдынь саарһан дээрэ үлэшэһэн байха.

Советскэ, профсоюзна, комсомолой болон ниитын бусад организацинуудые эрид һайнаар хүтэлбэрилхэ талаар партийна комитедүүдэй урда тон шухала зорилго табигдана. Гэбэшье зарим партийна комитедүүд тэдэнэй хүдэлмэриие үдэр бүриин анхаралда абанагүй, һайн кадрнуудаар бэхижүүлхын түлөө мүртэй оролдолго гарганагүй, пленум, бюрогой заседани дээрэ ажал хүдэлмэри тухайнь хэлсэнэгүй. Тиимэһээ советскэ, профсоюзна, комсомолой олохон организацинуудай хүдэлмэридэ үшөөл горьтой дутагдалнууд бии байһаар.

Партийна хүдэлмэридэ олониитые үргэнөөр хабаадуулха тушаа партиимнай шэнэ Программа, Устав соо эли тодоор хэлэгдэнхэй. Энэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Партийна аппарадай түлөөһэтэ хүдэлмэрилэгшэдэй тоо 1953 онойхиһоо гурбанай нэгэ хубяар үсөөрөөд, партийна хүдэлмэридэ хэдэ мянгаад коммунистнар хабаадуулагдаа. Мүнөө партийна комитедүүдтэ штатнабэшэ таһагууд, инструкторнууд, комиссинууд, соведүүд байгуулагдаад хүдэлжэ байнхай.

Олониитые партийна хүдэлмэридэ хабаадуулха талаар манай областной партийна организацида нилээд хүдэлмэри хэгдээ. Партиин горком, райкомуудта 43 штатнабэшэ, тэрэ тоодо промышленностьда—11, хүдөө ажахыда—17, һургуулинуудта — 5, эхэнэрэй дунда хүдэлмэри ябуулха — 7, ажаһуудалай болон худалдаа наймаанай — 2, литература, искусствын—1, барилгын—1 таһаг байгуулагдаад, ехэхэн туһа хүргэжэ байдаг. Энэ хүдэлмэриие илангаяа партиин Баргажанай, Түнхэнэй, Кяхтын, Улан-Удын Советскэ, Железнодорожно, Октябрьска райкомууд муу бэшээр ябуулна. Партиин Советскэ райкомой литература ба искусствын, Баргажанай райкомой—хүдөө ажахын, Октябрьска райкомой— һургуулиин штатнабэшэ таһагуудай ябуулдаг хүдэлмэри онсо тэмдэглэмээр.

Гэбэшье партиин зарим райкомууд энэ шухала хэрэгтэ ёһотой анхарал хандуулнагүй. Тиимэһээ тэдэнэр партийна хүдэлмэридэ олониитые үсөөнөөр хабаадуулна, штатнабэшэ хүдэлмэрилэгшэдөө һургаха, дүй дүршэлыень дээшэлүүлхэ талаар мүртэй юумэ хэнэгүй. Партиин райкомуудай олонхи секретарьнууд, таһагуудые даагшанар штатнабэшэ хүдэлмэрилэгшэдые урижа хөөрэлдэнэгүй, ажал хүдэлмэриинь шалганагүй. Энээнһээ боложо зарим нэгэ коммунистнар партийна комитедүүдэй штатнабэшэ хүдэлмэрилэгшэдөөр баталагдаад, тэдэнэй хүдэлмэридэ ямаршье туһа хүргэдэггүй байха юм. Штатнабэшэ хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн табиха талаар баһал ехэхэн дутагдалнууд үзэгдэнэ.

Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудые дары усадхан, партийна комитедүүд өөһэдынгөө хүдэлмэридэ олониитые үргэнөөр хабаадуулхын түлөө эрид хэмжээ абаха уялгатай. Партиин хүдөөгэй райкомуудта заабол хүдөө ажахын штатнабэшэ таһагуудые байгуулха хэрэгтэй. Штатнабэшэ хүдэлмэрилэгшэдөөр бэлэдхэл һайнтай, ажахын дүй дүршэлтэй хүнүүдые баталха, тэдэнэй бэлэдхэл, мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулха тон шухала.

КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленум болбол хүдөө ажахые эрид һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо талаар партиин бэелүүлхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсээд, шухала хэмжээ-ябуулгануудые хараалба. Энээниие хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриие эрид һайжаруулжа, шэнэ зорилгонуудта харюусахаар ябуулха ёһотойбди.

Хүдөөгэй лекторэй нангин хэрэг

Курумканай совхозой партийна комитедэй дэргэдэ 62 хүнһөө бүридэһэн лекторнүүдэй бүлэг бии юм. Курумканай дунда һургуулиин багша, үнинэй лектор С. Ц. Гармаев лекторнүүдэй хүдэлмэри ударидадаг. КПСС-эй XXII съездһээ хойшо, мүн СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ эдэнэрэй хүдэлмэри илангаяа һонирхолтой, удха һайнтай болоо. Эдэ лекторнүүд 4 һуурида, малай 30 гаран гүүртэнүүдтэ соёлой хүдэлмэри ябуулжа байнхай.

Һара бүри малай гүүртэ бүхэндэ хоёрһоо үсөөн бэшэ лекци уншаха гэһэн зорилго табяад эдэнэр хүдэлнэ. Курумканай лекторнүүд энэ зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэнэ. Тиихэ зуураа эдэнэр арад зоной дунда гансахан лекци уншаад байдаггүй, бэшэ һонирхолтой хэмжээ-ябуулга бэелүүлдэг байна.

Курумканай Культурын байшангай дэргэдэ саг үргэлжын лектори хүдэлдэг болоо. КПСС-эй XXII съездын материалаар долоон хоног соо нэгэ удаа лекци уншадаг гуримтай. Энэ лектори байгуулһанһаа хойшо 16 лекци уншагдаа. Лекци бүхэндэнь олон хүн сугларадаг юм. Лекциин һүүлээр кино-журналнууд, үнгэтэ газетэ, концерт харуулагдадаг.

Иимэ лекци-концертнүүдые ажалшад ехээр һайшаадаг.

Курумкан тосхондо долоон хоног бүри радиожурнал гаргагдадаг болонхой. Иимэ журналай хуудаһануудта элдэб һонинууд гаргагдадаг (дамжуулагдадаг) юм. Түрүүн 30—40 минутын турша соо лекци уншаад, һүүлээрнь Курумканай һонинуудые, концерт дамжуулдаг гуримтай.

Холын гүүртэнүүдтэ нүүдэл культбаза ябажа, малшадай дунда соёлой хүдэлмэри ябуулна. Һарадаа нэгэ гү, али хоёр удаа энэ культбаза гүүртэ бүхэндэ ошодог юм. Дунда һургуулинуудай багшанар ба һурагшад малай холын гүүртэнүүдтэ ошожо, лекци-концертнүүдые эмхидхэдэг болоо. Үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һараһаа Курумканай дунда һургуули, интернат-һургуули 15 дахин холын гүүртэ гаража, лекци, концертнүүдые эмхидхээ.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын бэлэдхэлэй үдэрнүүдтэ Курумканай комсомолшууд болон залуушуул санашадһаа агитбригада эмхидхэбэ. 17 комсомолшууд, санашад нэгэ үдэрэй турша соо совхозой 29 гүүртэ, отарануудаар ябажа, һунгагшадые Совет гүрэнэй дээдын засаг түрэдэ дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай намтартай танилсуулба.

Партиин XXII съездын материалнуудые, КПСС-эй Программые, партиин ЦК-гэй мартын Пленумэй тогтоолые олониитэдэ ойлгуулан идхажа, уялга даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ олониитые элсүүлэн хабаадуулхаһаа шухала зорилгонууд хүдөөгэй лекторнүүдтэ юун байхаб.

Н. Дашиев.

Һонирхон шудална

Мүнөө үе сагай түүхэтэ документнүүдые— партиин XXII съездын материалнууд болон КПСС-эй Программые хэлхеэ холбоошод һонирхон шудалһаар. Бурядай хэлхеэ холбооной управлениин дэргэдэхи партийна организацида семинар эмхидхэгдэнхэй юм. Эндэ КПСС-эй түүхэ, съездын материалнуудые шудална.

Эдэнэр һарадаа хоёр удаа сугларжа һуралсадаг. Партиин табиһан агуу ехэ зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ хүн бүхэнэй үүргэ, харюусалга ехэ гэжэ тэдээндэ ойлгуулхые оролдодог.

Семинарта һурагшад түсэбтэ материалнуудаа шудалхаһаа гадна, уласхоорондын элдэб һонинтой танилсажа байдаг юм.

Н. Һазагаев,

Баргажанай Карл Марксын (Баянгол) нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ малай фермын дэргэдэ саг үргэлжэ ажалладаг агитпункт нээгдэнхэй. Һаалишад сүлөө сагтаа сугларжа, һонирхолтой лекци гү, али хөөрэлдөөнүүдые шагнадаг, газетэ, журнал уншадаг. Эндэхи агитатор Митып Цыремпилов КПСС-эй XXII съездын, партиин ЦК-гэй мартын Пленумэй материалнуудаар хэдэн хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: агитатор нүхэр Цыремпилов ээлжээтэ хөөрэлдөөгөө үнгэргэжэ байна.

С. Балдуевай фото.

Шударгы агитаторнууд

Шэнэ гэрэй үүдэн дээрэхи «Агитаторай гэр» гэһэн томо үзэгүүд холоһоо аржын харагдана. Тэндэ ороходо угаа сэбэр, дулаахан, һаруул. Тагууд дээрэ элдэб янзын номууд дэлгээтэй. Буландань — радиоприемник, стол дээгүүрнь—газетэ, журналнууд, дүрбэн ханадань—зурагууд, диаграммануyд, плакадууд харагдана. Агитаторай энэ гэр Хандагайн долоон жэлэй һургуулиин багшанарай үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн юм.

Үдэшэлэндөө, ажалайнгаа һүүлээр леспромхозой хүдэлмэришэд, тосхоной ажалшад тэндэ сугларжа, һонирхолтой лекци болон хөөрэлдөөнүүдые шагнадаг. Агитатор-инженернүүд К. Н. Китаев, К. В. Тихонов, багшанар Б. Д. Нанзатова, Е. Г. Смородникова гэгшэд саг үргэлжэ лекци уншажа байдаг. Жэшээнь, багша Б. Д. Нанзатова «Советскэ Конституци — дэлхэй дээрэхи эгээл демократическа конституци мүн» гэһэн темээр һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө.

Саг үргэлжэ хүдэлдэг агитпунктнууд Хандагайн леспромхозой бүхы участогууд дээрэ нээгдэнхэй. Агитаторай эдэ гэрнүүд һунгагшадай дунда угаа һонирхолтой хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Жэшээнь, асуудал-харюугай үдэшэнүүд, леспромхозой түрүү хүнүүдтэй уулзалганууд, элдэб темээр диспут үнгэргэгдэдэг болонхой. КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй материалнуудые хүн бүхэндэ гүнзэгыгөөр ойлгуулхын тулада агитаторнууд даажа абаһан участогтаа эбтэй эетэйгээр гаража, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ эхилбэ.

В. Оноев,
һургуулиин багша.
Хори.

шохон аад. үдха т... хэлээ.

СССР-эй Верхов... депутадта кандида... жүүлэгдэһэн И. Л. ... этигэмжэтэ нюур Г... вичто үгэ үгтэбэ. ... кандидадай ажаба... намтартайнь тэнлэ... танилсуулха зүүр... тын үдэр нэгэ ху... дуугаа үгэхыень у... рэниие халуунаар ... фабрикын главна ... орлогшо Ф. Т. Го... дэлмэришэн ангии... лөөлэгшын түлөө ... тэгшэ һаналтайга... үгэхэ байһанаа мэ...

Тэрэшэлэн өөһэд... даһаа у... һан юры... ришэн, ... уран га... шэ. нүх... Афанасьевагай тү... дуугаа үгэхэ байһа... Н. И. Федотова, ... ва, В. Е. Ноздрева... бусад сэдьхэл хүд... нүүдые хэлээ. Ила... Андросовагай үгэ ... холтой байба. Ан... шо оньһото станог... суг хамта хүдэлж... хани нүхэрөө тэрэ... хэнһөө амаршалба.

ХАНИ ЁҺОНОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Бурят оронoймнай баян элдин газар нютаг бүхэндэ олон түмэн ажалшад эрхимүүдтээ уулзажа үргэлжэлһөөр. Баярай иимэ нэгэ уулзалга һаяхан коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй Улан-Удын нарин сэмбын фабрикада болоо. Суглаае нээһэн фабкомой түрүүлэгшэ В. Е. Ноздреватых олон зоной хабаадалгатай коллективэй үмэнэһөө бүгэдэ арадай һайндэртэ зорюулагдаһан тоб-

БАЯР БАЯСХАЛАНГАЙ ОРШОН БАЙДА...

Улан-Удэ городой Серовой нэрэмжэтэ клубта олон зоной хабаадалгатай уулзалга болоо. СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Лхасаран Лодонович Линховоинтой танилсахаяа тэдэнэр эндэ ерэһэн байгаа бшуу. Этигэмжэтэ нюур Н. Н. Челкунов арадайнгаа кандидадай намтарые сугларагшадта тобшохоноор хөөрэжэ үгөө.

Тэрэнэй һүүлээр үгэ хэлэһэн нүхэр Чебаков сэдьхэл хүдэлгэмэ, гүнзэгы удхатай үгэ хэлээ. Һонирхон шагнамаар юу хэлээб гэхэдэ, имагтал илаһан социализмын орондо олон түмэн ажалшадай дундаһаа жиирэй хүнүүд засаг түрэеэ хүтэлэлсэхэ этигэл найдабарида, иимэ ехэ хүндэдэ хүртэдэг байна бшуу. Лхасаран Лодонович хадаа имагтал тиимэ хүнүүдэй нэгэниинь болоно.

Һунгагшад М. А. Лухнева, М. Г. Петров болон бусад үгэ хэлэхэ-

дээ, зоной... дурадхал, ... бариие бү... байһандан... байһанаа ... рэнэй һу... оперо, ба... артистнар ... холтой ко... лаа. Тэнд... шахуу хү... харалтайга... нин зугаа ... һан байна... кандидат ... воин өөрө... лойн аяли...

Һайн һайхан хэр...

Шанагын түрүү хонишод Б. Балданов Б. Эрдынеев хоёр ойр зуура тамхилха зуураа, өөдэргэн дорюун дун сагаан хурьгадайнгаа монсогор уусатай эхэнүүдээ тойролдон дэбхэрэлдэхые ажаглан шэртэнэд. Нилзагай амитадые тэнжээжэ, мал һүрэгэй тоодо оруулхын түлөө хэды олон нойргүй һүниинүүдые яажа үнгэргэһэнөө һанан дурсанад хэбэртэй. Гарзагүй абаһан түлөө хабарай хахадта муудуулангүй ногоо гэшхүүлхэ тухайгаа шэбшэн бодоноддшье ха. Энэ үедэ хони хурьгадай маараладаан соогуур согтой хүхюун энеэдэ шуяан дуулдажа, улаахан галстуктай бүлэг үхибүүд багшатайгаа хорёо соо үзэгдэнэд. Һурагшад экскурсида ерээ гэжэ тухайлхаар. Теэд хони, хурьгад юундэ эдэниие дахашабаб, эзэнээ гэнтэ харааһандал, юундэ урихана̄р маараладана... дэй хонидые элдэб... нэрээр дуудан зая... гадые эльбэн ... ороошонь ямар ... Эдэмнай Потанин... жэлэй һургуулии... классай һурагшад... дэнэр хонишодой ... фүүд, туһалагшад... 5—7-дохи классу... шад өөһэд хооро... хэлсэжэ, хонишод... гада һайн дураа... шиидээд, эхэ хони... отарануудые клас... раа шефтээ аба... бүхэн гурба-гурба... ложо хубаараад, ... неделидээ нэгэ үд... соо хонишодой ... һалдаг. Хурьгады... тэнь заядажа эд... ни хурьгадай ба... хэ, дэбдихэрыень ... рэгтэ һургуулиин... ехэ. Эрдэм шуд... дэрхэй хурдан ух... нүхэд малшадта ... налнуудые уншаж... дэб һонин хөөр... үнгэргэдэг. Энэ ... хэрэг үүсхэгшэдт... даг залуу багша ... куевна Рабжаева... нэй халуун туһал... дэг юм. Тэрэ ма... байдалтай һайса ... ажалай дүршэл ... яһалахан оролдо...

Д.

Бичура.

Наймаашада...

КПСС-эй XX... шиидхэбэринүүдэ... һон Буркоопсоюз... худалдаа наймаа... рилэгшэд СССР-... Соведэй һунгалт... мартын 18-ниие ... тэйгөөр угтаха г... мүрысөө үргэнөө... лэн хүдэлжэ бай...

Эд бараанай ... дүүргэхэ талаар ... шэдэй Сэлэнгын... гэмөөрхин онсо... Эндэхид эд бар... январиин, февр... үлүүлэн дүүргэж... ралиин түсэб 10... дүүргэжэ, түсэб... 47,3 мянган түхэ... раа, эдеэ хоол... ажалшадта найм...

Мухаршэбэрэй ... наймаашад февр... наар хүдэлжэ г... түсэбһөө гадуур ... түхэригэй орошо... ло-Кударын, Бау... ребсоюзуудай ... шэд нэгэдэхи к... бараанай эрье... болзорһоонь ури... шиидэнхэй, шэн... лэгдэһэн уялга... хай.

Д.

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

...ЛОНИИТЫН ЭМХИНҮҮДТЭ— ҮРГЭН ХАРГЫ!

...орондо коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулжа ... сагта олониитын эмхинүүдые олоор байгуулха, ...дань дэмжэхэ, дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ Соведүүдэй ...гаа ехэ. Тээсгэн Москвада зарлагдаһан Бүхэроссин ...эндэ онсо анхарал хандуулаа.

...илгоор республикын Верховно Соведэй Прези... ...шадай депутадуудай аймсоведэй гүйсэдкомуудай ...рай семинар һаяхан Улан-Удэдэ зарлаһан байна. ...ай тобшохоноор эндэ бэшэгдэбэ.

...үрэн түрын засагһаа ...унис ёһоной захир... ...имагтал Соведүүдээр ... юм гэжэ КПСС-эй ...олон зааһан байна. ...атайб гэхэдэ, түрүү... ...э элдэб түхэлэй оло... ...инүүдые бии болгохо, ...ли болохоор дэмжэхэ, ...шадань нарижуулан ...эрэг болоно.

...ээ олон түмэн ажал... ...рээ хүтэлэлсэхэ хэ... ...һаа олоорнь, түлөө... ...ын дураарнь хабаа... ...о тухай агуухэ Ле... ...ай захяа заабари бо... ...елжэ байна. Энээнии... ...хэб? Уридшалан хэ... ...ээр, Бүхэроссин суг... ...аһан республикын ... Соведэй хэрэгүүдые Б. Щекотов, БурАССР-... Соведэй Президиумэй ... Доржиев тэгшэд ха... ...үдэлмэридөө хэрэглэ... ...онол арга семинарта ...өөрэжэ үгөө.

...ай хэлэһээр, үргэн ...най газар нютаг бү... ...ын элдэб түхэлэй олон ...дэг болэжо эхилһэн. ... һонирхуулнаб? Тэдэ... ...не арга хэрэглэнэб? ..., соёл болбосоролой ... нүлөөтэй юм? Бу... ...эрхэ байдалда нэб... ...лнүүд бии гү? Биил ...олгон хэдэн баримта ... түрүүн нюдэндэ то... ...ыхалдэ хадуугдамаар ...эдэ зарим эдэбхитэд ...алда түлөөһэгүйгөөр ...о байна. Баримталан ...шадай депутадуудай ...сэдкомой түрүүлэг... ...өөр түлөөһэгүйгөөр ...эр гол түлэб өөһэдын... ...эр ажалладаг байха ...ай Соведэй үдэр бу... ...эг харуулһан радио... ...эд лэ гаргагдажа ...дань үйлэдбэриин ...соёлой зургаануудай ...эд хабаадалсадаг. ...ластиин Лысогорско ...ай түрүүлэгшэ ямар... ...бангүй гэхэ гү, али ... энэ тушаалда ажал... ...Соведэй үдэр бүриин ...ай эдэбхитэд бэелүүл... ...юм. Тиихэдээ хараал... ...илгоёо, орошо, тара... ...бюджедээ бусадһаа ...рхэндэ дүүргэдэгынь

һайшаалтай. Имэрхүү жэшээнүүд олон.

Московско городской Совет түрүүшын ээлжээндэ депутадуудай, мүн олониитын хүсөөр хамаг хүдэлмэреэ эмхидхэдэг, бэелүүлдэг байха юм. Олонхи депутадуудынь—замай залууршад. Депутат бүхэн 3—4 эдэбхитэдтэй. Үшөө ямар онсо зүйл бииб гэбэл, хүдөө ажахын сат үргэлжын комиссинууд олон ушарта районой инспекцинүүдэй үүргэ шууд сэхээр дүүргэнэ.

Курска областиин нютатай Соведүүд эмхидхэлэй хүдэлмэри зоной дунда нүлөө ехэтэйгээр ябуулхаһаа гадна, хамаг зүблөө, хуралаа үйлэдбэри дээрэ—колхоз, совхоз, предприятинуудта хэдэг заншалтай. Энэнь улад зонтоёо нягта барисаатайгаар ажаллаха бодото үльгэр жэшээ болоно. Тиихэдэ Челябинска областиин олохон Соведүүд ээлжээтэ сессиингээ зүблэхэ гол зүйлнүүдые ажалшадай уридшалан һанамжа дурадхалнуудаа оруулһан хойно зарладаг заншалтай.

Ярославска область ямар һонинтойб? Бүхы фермэ, отара, гүүртэ бүхэндэнь депутадай постнууд байгуулагданхай. Ёһо дүүргэхын тэдыдэ тэдэнэр юрэнхы ажаглагшад бэшэ, харин мал ажалай ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ сэхэ хамааралсадаг, туһалалсадаг. Ушар иимэһээ энэ областиин хүдөө ажахын продуктнуудые элбэгжүүлхэ талаар Россин Федераци дотор түрүүшүүлэй зэргэдэ ябадагынь гайхалтай бэшэ.

Дүй дуршэлөө халан абалсаха талаар Краснодарай, Калининай, Куйбышевай болон бусад областиин түлөөлэгшэд үнэтэ дурадхалнуудые оруулһан, олоной үзэмжэдэ табиһан байха юм.

Ямар шэнэ шэнжэ үзэгдэл, дэмжэгдэмээр үнэтэ үүсхэл республика доторнай дэлгэрүүлэгдээб, сотсологдооб? КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар юун хэгдэнэб?

Урзанда Улан-Удын горсоведэй гүйсэдкомой дэргэдэ худалдаа наймаанай ниитын таһаг эгээл эдэбхитэй гушаад пенсионернүүдһээ бүридэһэн юм. Тиихэһээ хойшо эдэнэр 200 таран шалгалта хээ. Энэ ехэ һайшаалтай үүсхэл. Тэрэнии дам саашадань хуулиин хүсэтэй заншал болгон хүгжөөхэ, дэлгэрүүлхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглээ. Гэхын тэдыдэ, илангаяа хүдөө нютатуудта түрүүшын туршалта болгон һая хэгдэжэ байгаа һайн шэнжэ үзэгдэлнүүдые эндэ тусгаар тэмдэглэнгүй, дурданагүй үнгэрэлтэй бэшэ. Захаһаа абан, Прибайкалиин аймгүйсэдкомой штатнабэшэ хүдөө ажахын таһаг (түрүүлэгшэнь нүхэр Медведев), худалдаа наймаанай саг үргэлжын комисси (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыренов) үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ эхилээ. Тэдэнэр туд бүридөө магазин, столово, киоскнуудые шалгахаһаа гадна, ажахын машина, зэр зэмсэгүүдэй ниитын харалга эмхидхэдэг юм.

Мүн түнхэнэйхидэй һайн дуршэл тухай нэгэтэ бэшэ хэлэгдэһэн. Магтамаар ютэй юм ааб гээд һонирхобол, эмхидхэхы, хүмүүжүүлхы хамаг хүдэлмэреэ имагтал эдэбхитэдтэ тушаглан, олониитын хүсөөр ябуулдаг байна. Тиимэл тула жэлһээ жэлдэ һайн урэ дүнтүүдые түйлажа байдагынь элитэ. Илангаяа Тоорын, Жэмһэтэй, Хэрэнэй Соведүүд энээнэй эли тодо гэршэнь болэжо үгэнэ. Эмхидхэлэй хамаг хүдэлмэри тон түрүүн депутадуудһаа эхилдэг. Арадай һунгамалнууд туд бүридөө олон эдэбхитэдтэй. Аймсоведэй хүдөө ажахын сат үргэлжын комисси (түрүүлэгшэнь агроном Стрелков) севооборотуудые шэнэдхэн хубилгаха талаар ехэ юумэ хэжэ байнхай.

Эндэ нэгэ иимэ зүйл тэмдэглэхэ шухала. Абтаһан хэмжээ-ябуулгануудынь зайлашагүй бэелүүлэгдэхэ ёһотой хуули болонхой. Нэгэ жэшээ. Хэрэн тосхонойхид өөһэдынгөө үүсхэл оролдолгоор мүнөө ёһоор зохид, ниитын сэсэрлиг-садтай. Хэдэхэн жэлэй урда тээ эндэнь хүн амитанай ябашагүй хүбхэлзэмэ намаг байһан.

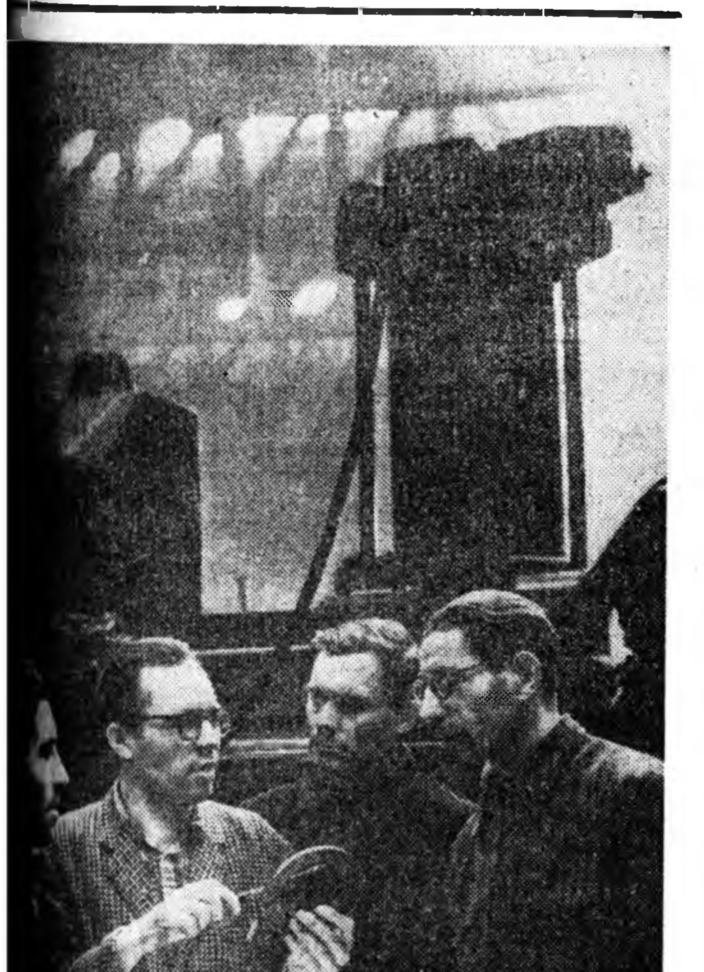
Булта иигэжэ хүдэлдэг һаа, хэрэг ажалнай ямар урагшатай, соморхоноор бүтэшэдэг байха һааб?!

Энэ талаар бэшэ тээ юун хэгдэнэ гээшэб? Хараад үзэе. Баргажан—соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри урдынхиһаа һонирхолтойгоор үнгэргэнэ. Гол түлэб промышленна предприятитай Кабанскын аймагта нүхэдэй сүүд нүлөө ехэтэй болэжо байнхай. Зэдэ, Бичура, Закаменда—үйлсэ гудамжын, гэр байрын комитет, эхэнэрнүүдэй соведүүдһээ гадна, штатнабэшэ эмхидхэлэй-инструкторска таһаг хүдэлжэ эхилээ. Мухаршэбэртэ—хүдөө ажахын эрдэм ухаа шудалха арадай университет, мүн экономикын бэшэшье кружогуудта советскэ, партийна хүтэлбэрилэгшэдһөө гадна, үйлэдбэриин түрүүшүүл һуралсадаг байха юм. Холын Закамен нютагайхид тухай онсо тогтомоор. Тэдэнэр хүдөө ажахын продуктнуудые ойрын жэлдэ эрид дээшэлүүлхэ талаар хаяа хадхажа һуудат түнхэнэйхидһөө дутуугүй шармайн оролсонхой.

Юумэн бүхэнэй өөрын онсо илгаатай байдаг тула туд бүриинь хүтэлбэриин онол арга тобшолхын аргагүй байна. Үгэ хэлэһэн нүхэд Щепина, Сапунов, Прокопьева, Белан болон бусад һанамжа дурадхалнуудаа хубаалдалсаһан байна. Хүтэлбэриингөө онол аргануудые улам нарижуулан һайжаруулха, согсолхын зорилгоор үшөө юу хэлсээб гэхэдэ, түрүү Соведүүдэй дүй дүршэл согсолһон тусгаар брошюра ойрын сатта хэблэхэ, мүн энэ асуудалаар республиканска суглаа зарлаха шухала байһан тухай мэдэрбэд.

«Олониитын эмхинүүдтэ—үргэн харгы!»—иимэ уряатайгаар үнгэрһэн энэ семинарай нилээд туһатай байһань дамжаггүй.

Ч. САНЖИЕВ.

...ИРСКА ОБЛАСТЬ. Тепловозуудые бүтээдэг Дзер...оромжэтэ Муромска заводой уралан нарижуулаг...амын материально-техническэ үндэһэ һуури бай...тэ хубитаяа ехээр оруулна. Тэдэнэй оруулһан ура...улгын дурадхалнуудай бэелүүлэгдэһэнэй ашаар ...осэ дээшэлнэ, продукциин үнэ сэн химдаруулагда... ...ужэ үүсхэгшэ бүхэн хэдэн һарынгаа салинтай тэн...лта жэлдээ хэхэ гэһэн үүсхэл гаргаа. Тиигэжэ тэдэ... нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэ... ...э алмалта хэхээр шиидэнхэй.

...уралан нарижуулагшад 3—4 жэлэй туршада абаха ...нтэйгөө адли тэнтэй зөөри зөөшэ алмаһан байха ...эдэ, гагнууриин таһагай инженер Ю. Н. Вдовин ...ай туршада уралан нарижуулгын дурадхалнуудые ...нэбтэрүүлжэ, табан жэлэй туршада абаха салин ... тэнтэй алмалта хээ. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) ... нарижуулагшад А. Шмельков, В. Вдовин, И. ...уралан нарижуулагшадай комплексно бригадые ...Сталь.

ТАСС-эй фотохронико.

Илагшадта—Улаан туг

1961 оной дүрбэдэхи кварталай дүн гаргахадаа, Буркоопсоюзай правлени, гүрэнэй худалдаа наймаанай профсоюзай обком бэлэдхэлэй управлениин базые социалис мүрысөөндэ эрхимлэһэндэ тоолоо. Тиигээд урдань энэ коллективтэ үгтэһэн Улаан туг мүнгэн шантайгаар үлөөгдэбэ.

КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө шармайн тэмсэжэ ороһон энэ коллектив хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ түсэбөө үлүүлһэн байха юм. Тарбагатайн аймагай Жэрэмэй сельпо мүн лэ хоёрдохи мүнгэн шанда хүртөө. Тэрэшэлэн эрхимүүдэй зэргэдэ Хориин аймагай номой магазин оролсоно.

СССР-эй Верховно Соведэй болохоёо байгаа һунгалтые эрхимээр угтахын зорилгоор аймпотребсоюзуудай коллектив, совхозрабкооп, сельпо, магазин, столово, бэлэдхэлэй бүхы организацинуудта социалис мүрысөөн улам эршэтэйгээр дэлгэржэ байна. Түйлаһанаараа һанаагаа амарангүй, бүри ехэ амжалта түйлахын түлөө бүгэдэ арадай хүдэлөөн үдэрһөө үдэртэ үргэдэнэ.

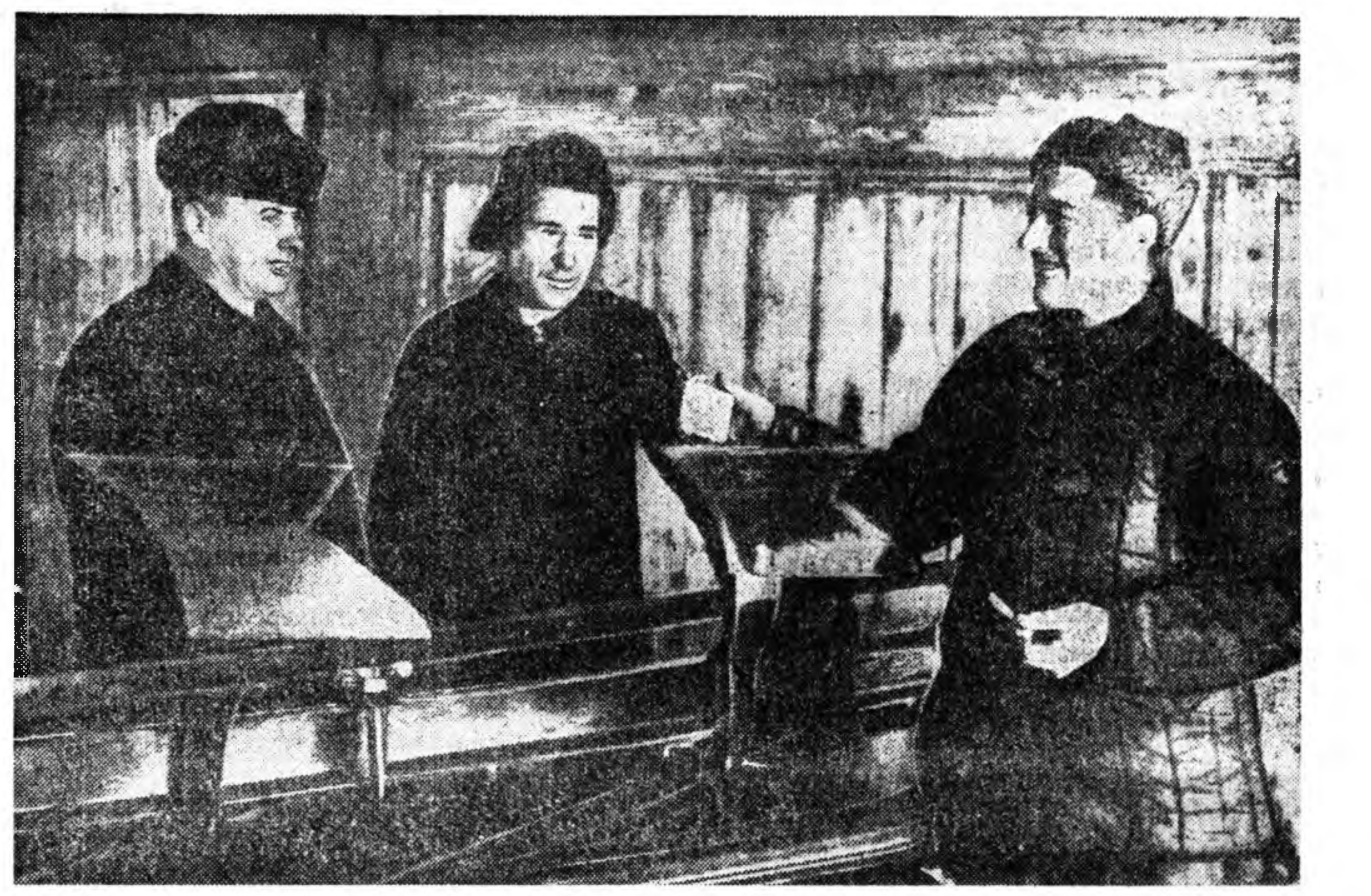
Д. Колмаков.

КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон Мухаршэбэрэй «Эрдэм» совхозой механизаторнууд хүдөө ажахын машина техникэеэ заһабарилжа, хабарай тарилгада сүм бэлэдхэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совхозой комбайнернууд (зүүн гарһаа) Николай Евдокимович Бова, Яков Филиппович Калашников, Нефед Трифонович Будников гэгшэд һүүлшынгээ плуг заһабарилжа байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

НАҺАТАЙШЬЕ ҺАА

Хатарша хээр моритой үбгэжөөл һайбарлуулһаар Разгон тосхондохи эгээл шэнэ байшанда тулажа ерээд, далагар томо сүүмхэеэ зүүһэн зандаа гэртэ ороно. Тэндэ һууһан Дулгар Будаевна Балдановаһаа һүүлшын почто нарин нягтаар тооложо абаад, яаралтайгаар гаража ошобо. Энэмнай далаяа шахажа ябаһан почтальон үбгэн—Цырен Алсашкевич гээшэ. Партиин гэшүүн нүхэр Шарланов шэнэ шэнэ һониниие тарааха зуураа, ажалшадай дунда һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг зантай. Хоноод лэ газетэ асардаг, үнжөөд лэ һониниие дуулгадаг байна бшуу. Энэ үбгэжөөл 8 модоной талада оршоһон малшадай гүүртэһээ эхилээд. Усть-Гааргаһаа зүүлжээ Шилбингдэ байгаа хонишодой отара хүрэтэр, ажахын тоосоондо ороһон гурбан бригадынхидта дүрбэн зуун хэһэг газетэ тараажа үгэдэг юм.

Д. Гулгенов.
Дэрээнэй совхозой хүдэлмэришэн.
Баргажан.

ТЕАТР АЯНШАЛҺААР

Холын хойто Баргажанай Дэрээн нютагта ажалай амисхал үдэр бүри эршэдэһэн зандаа. Эндэхи совхозой хүдэлмэришэд, алба хаагшад ажал хүдэлмэридөө шэнэ амжалта түйлажа, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэрые эрхим бэлэгтэйгээр угтахын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэжэ байнхай. Мүнөө отара, бригада, фермэнүүд дээгүүр түл абалга түлэг дундаа. Таряан ажалайхид машина, тракторнуудаа заһабарилжа, таряалан дээрээ наг шэбхэ гаргажа, хабарай тарилгада эрхим һайнаар бэлдэхэ зорилготойгоор ажаллажа байна.

Энэ үедэ соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй урда шэнэ зорилгонуудай табигдаад байһаниинь элитэ. Юуб гэхэдэ, хүдөөгэй клубууд, арадай театрнууд, библиотекэнүүд ехэнхи хүдэлмэреэ холын бригада, фермэнүүдээр ябуулжа, тэндэ үдэр һуниие мэдэнгүй ажаллажа байһан зоной культурна эрилтые хангаха, удха түтэлдэр лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, һаалишад, хонишодые ажал хүдэлмэридэнь зоригжуулха байна.

Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, манай Дэрээнэй арадай театр һүүлэй үедэ һонирхолтой концерт, зүжэг наада харуулна, лекци, хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэнэ. Һаяхан артистнарнай Аразгуунай отделениин хүдэлмэришэд, алба хаагшадта Б. Пурбуевай «Нютагайхид» гэжэ зүжэг шадамар бэрхээр харуулжа, суглараагшадые ехээр һонирхуулаа. Бэрхэ зүжэгшэд ветфельдшер Б. Мунгунова, совхозой 3-дахи отделениие эрхилэгшэ В. Баторов, агроном Борбонов, совхозой хүдэлмэришэн Зандраева болон бусадай наадахада харагшад ухаан сэдьхэлээ ехээр ханажа, саашадаа тэдэнэй творческо хүдэлмэридөө бүри һайн амжалтануудые түйлахые хүсэбэ.

Һүүлээрнь мүн һонирхолтой концерт бэлдэжэ, совхозойнтоо нэгэдэхи, хоёрдохи отделенинүүдээр харуулаа. Бурят арадай дуунууд, ородой, хамниганай хатарнууд, уран һайханай үгэнүүд оруулагдаһан байна. Энэ аяншалгадаа театрын артистнар олон лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө, бригада, фермэнүүд дээгүүр «Сахилгаан», «Дайшалхы хуудаһануудые» гаргаа. Тэрэшэлэн тэдэнэр культбаза, улаан булангуудые шэмэглэхэ, плакат, лозунгнуудые бэшэхэ хүдэлмэридэ хамһалсаа. Партиин райкомой, аймгүйсэдкомой тогтоомжын ёһоор мүнөө аймаг доторнай хүдөөгэй соёл культурые харалга үнгэргэгдэжэ байна. Манай арадай театр бүхы талаһаа шалгуулха байна. Энэ харюусалгатай харалтадаа театрымнай артистнар бэлдэхэ зуураа, хүдэлмэреэ бүри үргэдхэжэ, холын бригада, фермэнүүд дээгүүр саг үргэлжэ гаража байха.

Б. Мунгунов,
Баргажанай Уланханай клубые даагша.

Яагаад кукуруза ехээр ургуулхаб?

(Ниитын шалгагша-кукурузашан Д. Ж. Жанаевай ажаглалтануудһаа)

Суулгын суута кукурузашан, ниитын шалгагша Дамба Жанаевич Жанаев Хориин аймагай совхозуудай фермэ, бригада болон кукурузашадай звенонуудаар хэдэн хоногто ябажа, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаа.

Анаагай, Чесанын болон Хэжэнгын совхозуудай кукурузашадтай уулзажа, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдөө, кукуруза ургуулха тухай тэдэнэй һураһан асуудалнуудта өөрынгөө ажалай дүй дүршэлһөө тобшо тодорхой харюу үгэһэн байха юм.

Тус совхозой кукурузашад республикын түрүү кукурузашан Д. Ж. Жанаевай хани ёһоной һайхан сэдьхэлэй дурадхал болон заабаринуудые угаа ханамжатайгаар, баяртайгаар угтаа һэн. Түрүүшын хоёр үдэр ниитын шалгагша Д. Жанаев Анаагай совхозой бүхы 7 фермэнүүдээр ахалагша агроном В. И. Осиповтой ябажа, кукуруза тарилгада бэлэдхэлые шалгаад, ушарһан дутуу дундануудта ажаглалта хэжэ, зүбшэл дурадхалнуудые үгөө.

ШИИГ НОЙТО БАРИХЫЕ ОРОЛДОНОГҮЙ

Хориһоо баруулжаа абаһаар лэ 2-дохи фермэ оршодог. Эндэ кукурузашад Павел, Анатолий Лосевтон хүдэлдэг.

— Энэ поли дээрэ 400 тонно шэбхэ гаргагдаа. Үдэрэй 2—3 дахижа 10—15 тонно шэбхэ гарганабди,— гээд тэдэнэртэй уулзахада мэдүүлнэ.

— Саһа юундэ тогтооногүйбта,— гэжэ нүхэр Жанаевай асуулта табихада:

—Эндэ саһа тогтоохо бэшэ, уһалха ёһотой,— гээд ахалагша агроном В. И. Осипов хангалтагүй ажалаа сагааруулха һанаатай үгэ хаялдана.

— Юун гээшэб даа! Ой модон хажуудань. Сагдуулнуудые асараад лэ таряалан дээгүүрээ зохидоор зада хаяжархиха байгаа гүбта даа. Тиигээд саһанай тогтоходо һүүлээрнь катогоор таһа, сарья харгы шэнги болотор нягтаруулан дараха хэрэгтэй. Тиигэбэл шииг нойтон байха. Хайлаха үедэнь хэдэ дахин шэбхэ тараажа байгаад борнойлхо, дисковалхада хүрьһэндэ шииг ехээр баригдадаг,—гээд тэрэ ажаглалта хэнэ.

Ахалагша агроном В. И. Осиповой саһан тухай иимэ һаналтай байхада, саһан тушаа хэн һанаагаа зоболтойб?

— Насосно станцитай гүт?

— Станцитай.

— Тэрэнээ хүдэлгэжэ, тошо халяагыт.

— Иигээд хүдэлгэхэ һанаатайбди.

— Шэбхэеэ дан ехэ үдхөөр гаргажа байнат, шэнгэрүүлбэл дээрэ гэжэ һананаб. Дан үдхэдэбэл, кукурузаяа галлажа болохо,— гээд Д. Жанаев хэлэнэ.

Тиигээд Дамба Жанаевич кукурузын эшын узуурнуудые хаража, зүб квадрат гаргаһыень шалгаба. Яһалал зүб квадрат гаргаһыень тэрэ тэмдэглээд, һайн хүрьһэтэй газар гээд полиинь һайшааба. Хэр ургаса абтаа һэм гэжэ һонирхоходонь, жаахан газарһаа бараг ургаса абтаад лэ, бүхы полиһоонь мүртэй ургаса хүряагдаагүй байшоо.

Теэд яахадаа кукурузын бирагүй ургаса абтанаб гэһэн бодол тэрэнэй һанаа сэдьхэл зобооно хэбэртэй. «Саашадаа хэр ехэ минеральна үтэгжүүлгэтэйбта, ямар техникэ машинатайбта, тэрэтнай хэр заһабарилагдааб» гэһэн хөөрэлдөөн болоно.

Хүлэй тосхонһоо гараад, 1-дэхи, 4-дэхи, 3-дахи фермэнүүдэй оршодог Улаан-Одон, Аалан, Анаа, Үртөө тосхонуудаар ябахадаа, кукурузашадтай, фермые эрхилэгшэнэртэй хөөрэлдөө, техникэ заһабарилга, тэрэнэй хэр хадагалагдажа байһые үзөө, шэбхэ тараалга хараа. Эдэ фермэнүүдэй полинууд дээгүүр, мүн бэшэшье газарнуудаар (Ашангаһаа бэшэндэ) саһан тогтоогдоогүй. Үдэ, Анаагай уһанда, хура бороодо — найданхайнууд һууһаар. Мүнөө үедэ нэгэшье насосно станци хүдэлөөдүй байһаар.

ХҮРЗЭ, ЛОМООР ХОЛО ОШОХОГҮЙТ

Хүтэл Нуурта һуудаг бэрхэ кукурузашан И. Ф. Суровойдо ёрэхэдэ баһал шэбхэеэ тэргэ дээрэһээ хоёр хүнүүдтэй хүрзөөр этэрэн тараажа байба. Ашангын залуу кукурузашан Ким Чимитовэйдэ хүрэхэдэ, үйлсын хашаагай хажуудахи шулуун шэнги хүрэшэһэн шэбхэ хэдэн шииг хүбүүдээр ломоор һэшэжэ, хүшэжэ байбад. Имэрхүү байдал совхозой бүхы фермэнүүдтэ үзэгдэнэ. Тиибэ чабашье шэбхэеэ зөөжэ байһаниинь һайн. Зарим фермэнүүдэй кукурузашад: Б. Балданов, А. Шагдаров, Б. Бальжинимаев гэгшэдэй тракторнууд эбдэрээд, һүүлэй үедэ оройдоошье шэбхэеэ шэрэжэ эхилээдүй байһаар.

Тиихэдэ шэбхэ түлхидэг бульдозернууд, мүн ашадаг машинанууд мүнөө үедэ шэбхэ зөөлгэ дээрэ ашаглагданагүй, зариманиинь эбдэрхэй. Совхоздо шэбхэ малтаха, зөөхэ ажал ехэтэй хүдэлмэриие мүнөө болотор оньһожоруулаагүй байһыень гансал кукуруза тарилгада хүтэлбэрилэгшэдэй тон хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандадагыень гэршэлжэ үгэнэ бшуу.

Зундаа, намартаа шэбхые бульдозероор түлхюулжэ, ехэнүүд обоохой хэжэ, шанаржуулан бэлдээд, хабартаа шэбхэ зөөхэ оньһожоруулагдаһан тусхай звено эмхидхэжэ, ээлжээгээр фермэ бүхэндэ ябаад, шэбхэеэ бэлэхэнээр полидоо гаргадаг тухайгаа Д. Жанаевай хэлэхэдэ, кукурузашад ехэтэ зүбшөөнэд.

Анаагай совхоздо иигэжэ шэбхэеэ обоолжо бэлдэһэн И. Лужниковһаа (7-дохи фермэ) бэшэ кукурузашан үгы тооной. Совхозой болон фермэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд кукурузашадтаа энэ шухала ажалдань туһа хүргэдэггүй, шэбхэ обоолхо, бэлдэхэ тушаа кукурузашадай оролдолгые хаһа саг соонь дэмжэдэггүйнь гайхалтай. Теэд хүйтэн сэбдэг шулуун шэнги хүрэшэһэн шэбхые үбэлэй хүйтэндэ хүрзэ, ломоор этэжэ, малтажа, хэр юумэ хэлтэйб? Энээн тушаа совхозой, фермэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдһөө шангаар асуултай болоно.

ТАРИЛГАДАА ҺАЙНААР БЭЛДЭГТЫ!

Бүхы кукурузашадтай уулзажа, ажалтайнь танилсаад байхадань совхозой дирекци, партком кукурузашадаа центртээ суглуулжа, Д. Ж. Жанаевай ажаглалта, дурадхал болон һанамжануудые хамтаараа зүбшэһэн байна.

Эндэ ниитын шалгагша Д. Ж. Жанаев хэдэн ажаглалтануудые хэһэн байна.

— Совхозойтнай фермэнүүдээр ябажа, кукурузашадтай булгантайнь шахуу уулзаа, хөөрэлдөөб. Тиихэдээ тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэр ябанаб, шэбхэ шэрэлгэ, техникэ заһабарилга, хадагалалга ямар бэ гэжэ һонирхогдоо. Хуу муу гэжэ болохогүй. Наг шэбхэ яһала шэрэгдэнэ. Тиихэдээ дутуу дунданууд яһала бии. Кукурузашад булта амяар амяраа хүдэлжэ шэбхэеэ гаргана. Тэрэнэй ашалга, тараалга машинын хүсөөр хэгдэнэгүй. Тиимэһээ ажалайнь бүтээсэ бага.— Саашань тэрэ иигэжэ хэлэбэ:

—Танай кукурузашад тухай хэлэхэдэ, булгадаа урагшаа һанаатай залуушуул, урматай хүнүүд байна. Зүб квадрат гаргана. Сеялкэеэ зүбөөр тааруулжа шададаг болонхой. Хэды үрэһэ унагаажа, таридагаа баһал мэдэнэ. Техникэеэ өөһэдөө заһадагтнай һайн. Кукурузашад Б. Балданов, Б. Жальжинимаев, А. Шагдаров гэгшэдтэ тракторнуудай ерэхэдэ шэнэ трактор үгэхые найданаб. Энэ жэлдэ 300 центнер хүрэтэр кукурузын ургаса ургуулжа ябахыетнай хүсэнэб,—гэбэ.

Һүүлээрнь совхозой ахалагша агроном В. И. Осипов, кукурузашад Б. Балданов, А. Шагдаров, Д. Замбалаев, И. Суровой, К. Чимитов, И. Лужников, фермые эрхилэгшэд А. И. Козлов (3-дахи фермэ), Д. Ринчинов (1-дэхи фермэ), И. Эпов (2-дохи фермэ), В. Снетков (5-дахи фермэ) ахалагша инженер А. В. Пластинин, совхозуудай трестын ахалагша инженер В. Хуторной гэгшэд үгэ хэлээ.

Ж. Бадмаев, манай корр.

„БУРЯТ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Үрэһэнэй мууһаа—ургаса бага"

Манай газетын февралиин 21-нэй номерто Хориин аймагай совхозуудта үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ, тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэри тоогдоногүй гэжэ шүүмжэлэл толилогдоо һэн.

Энээн тушаа ажалшадай депутадуудай Хориин аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Б. Бальжинимаев манай редакцида иигэжэ мэдээсэбэ:

— Чесанын, Хэжэнгын совхозуудта үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэлгэ, хадагалалгын ябаса тухай асуудал КПСС-эй райкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Тарилгын шанарта хүрэхэгүй хүрэнгые шанар һайнтай болгохо хүдэлмэри мүнөө үедэ эмхидхэгдээ.

Саянай ангуушад

Ой модоор хушагдаһан суута Саянай хаданууд шадар ангуушад байрланхай. Тэндэ һаяшаг корреспондентнууд вертолёдоор ниидэжэ ошоод, суута ангуушадтай уулзаба.

Вертолёдһоо буужа, ангуушадай байрада ошожо хараа. Тиихэдэнь Шушенсна ангай промхозой ангуушад түлэг дундаа ажаллажа байба. Үдэртөө санаар ябажа агнадаг. Эдэ мэргэжэһэн бэрхэ ангуушад үнгэрһэн үбэлэй туршада хоёр мянга гаран булга, 10 мянган хэрмэ, элдэб олон ан амитадые бариһан байна.

Эрхим ангуушад хэдэн зуугаад мянган ангай арһа—«зеөлэн алта» гүрэндөө тушаадаг юм.

Хүн зоной ябадаггүй шахуу эндэхи ой тайгада бухэли үбэлдөө агнуури хэхэеэ самолёдоор, вертолёдоор ерэдэг.

Зураг дээрэ: (дээрэһээ доошо) 1. ангуушад вертолёдые угтажа байна. 2. олзотой агнууриин һүүлээр. 3. Ангуушадай байдаг гэр.

ТАСС-эй фотохронико.

Хилын саанахаа

18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедтэ

ЖЕНЕВА, мартын 15. ТАСС-эй тусхай корреспондент А. Кислов иигэжэ мэдээсэнэ: буу зэбсэг хуряаха талаар 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедэй хоёрдохи заседани мүнөөдэр боложо, Канадын гадаадын хэрэгүүдэй министр Грин түрүүлэгшээр һуугаа. СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко түрүүлжэ үгэ хэлэхэдээ, үндэһэлэн баримталагдаһан мэдүүлгэ хэһэн байна.

Хэлсээнэй эхинһээ абаад урагшатай һайн байхые эрмэлзэн, советскэ делегаци хадаа уласхоорондын шанга хиналта тогтоон, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха тухай договорой проектые комитедэй үзэмжэдэ табина гээд А. А. Громыко онсолон тэмдэглээ.

Буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха тухай һанамжын угаа ехэ удхашартай байһые советскэ делегацие толгойлогшо зааһан байна.

Буу зэбсэг хуряаха талаар хэлсээнэй урагшатай байхын тулада Советскэ правительство манай комитедэй заседаниин эхилхын бүри урда тээ оролдолго гаргаһан байгаа. Хэлсээнэй амжалтатайгаар дүүрэхэ тухай оролдолго гаргадаг байһан дээрэһээ комитедэй хүдэлмэриие правительствонуудые гү, али гүрэнүүдые толгойлогшонорой хабаадалгатайгаар эхилхые уряалан, СССР-эй правительствые толгойлогшо Н. С. Хрущев 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедтэ ородог оронуудай гүрэнэй хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадта хандаһан байгаа. Советскэ Союзай энэ үүсхэл хадаа буу зэбсэг хуряаха талаар эхилжэ байһан хэлсээнэй ямар ехэ удха шанартай байһаниие ойлгожо абаха хэрэгтэ нилээд туһалһан байна гээд А. А. Громыко хэлээ.

Хэлсээнэй амжалтатай байхын түлөө правительствонуудые болон гүрэнүүдые толгойлогшонорой харюусалгатай байһаниинь, буу зэбсэг хуряаха талаар 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедэй хүдэлмэридэ эгээн лэ дээдэ тушаалтай гүрэнэй ажал-ябуулагшадай сэхэ хабаадалсаха шухала байһаниинь мүнөө бүгэдэнэй зүгһөө мэдэрэгдэнхэй. Мүн буу зэбсэг хуряаха талаар комитедэй хүдэлмэриин дэлхэйн олониитын ажаглалта доро үнгэрхэ байһаниинь мүн лэ ехэ удхашанартай.

Тиихэдэ, таарамжатайшаг оршон байдалда 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэдэг комитет хүдэлмэреэ эхилбэ гэжэ А. А. Громыко тэмдэглээ. Гурбан гол бүлэг гүрэнүүд: социалис оронууд, баруунай сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ хабаададаг гүрэнүүд, бэеэ абанги оронууд энэ комитедтэ ороһон байна. Мүн дэлхэйн бүмбэрсэгэй географическа элдэб районууд энэ комитедтэ таарууу жэгдээр түлөөлэгдэһэн байха юм.

Комитет яһала үргэн ехэ түлөөлэлгэтэй, гэбэшье буу зэбсэг хуряаха шухала хэрэгые үрэгүй үгэ буляалдаан болгожорхихоор бэшэ үсөөншэг оронуудай түлөөлэгшэдһөө бүридэнэ гээд А. А. Громыко хэлээ.

Агаарта ядерна туршалга хэлгые энэ оной апрелиин хоёрдохи хахадһаа эхилхэ тухай США-гэй правительствын шиидхэбэриин комитедтэ хэлсээнэй бүри эхилээгүй байхада, энэ хэрэгтэ горьтойхон һаад түбэг ушаруулаа гэжэ советскэ делегат зааһан байна.

Хэрбээ США гэй, Англиин, тэрэшэлэн Франциин ядерна зэбсэг туршалга болюулхые үнэхөөрөө хүсөөд, буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрхэ хараа шэглэлһээ арсаад байгаа һаань, ядерна зэбсэг туршалгые эсэслэн болюулха бүхы шухала эрхэ нүхэсэл бии гэжэ Советскэ правительство урда мэтэ этигэнэ гээд А. А. Громыко хэлээ. Буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряалгатай хамтаруулан, мүн 1961 оной ноябриин 28-да Советскэ Союзай дурадхаһанай ёһоор тусгаар хэлсээ баталжашье ядерна туршалга болюулха тухай шиидхэбэриие Советскэ Союз зүбшөөхэ байна.

Уласхоорондын шанга хиналта тогтоон, буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха тухай Советскэ правительствын дурадхаһан договорой проект тухай дэлгэрэнгыгээр тогтоходоо, А. А. Громыко иигэжэ хэлээ.

Буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха талаар СССР США хоёрой хоорондоо зүбшэһэн гол ёһонуудта манай дурадхаһан договорой проект үндэһэлнэ. Тиихэдэ эдэ гол ёһонууд ООН-эй Генеральна Ассамблейн XVI сесси дээрэ һайшаагдаһан байгаа. Тиихэтэй хамта буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха тухай Советскэ Союзай дурадхаһан программа тушаа нёдондо жэлдэ бусад оронуудай зүгһөө хэгдэһэн олон ажаглалтанууд болон хүсэл эрмэлзэлгэнүүд энэ проект соо хараада абтаһан байха юм.

Советскэ правительствын бэлэдхэһэн договорой проект хадаа гүрэнүүдэй сэрэгэй бүхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые нилээд богонихон болзор соо усадхаха хэмжээнүүдые тодорхойлһон байна.

Буу зэбсэг хуряаха талаар Советскэ Союзай дурадхаһан договорой проектээр хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудай ёһоор буу зэбсэгээ шата шатаар хуряажа байха үедөө, мүн тэрэниие түгэсхөөд байхадаа гүрэнүүд өөһэдыигөө аюулгүй байдал хангаха талаар тэгшэ, хэниишье ямар нэгэн зэргээр булюу байхагүй болоно.

Буу зэбсэг хуряаха талаар зүбшэжэ абтаһан уялгануудай найдамтайгаар дүүргэгдэдэг байхые, буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряалгын эхилээд байхада, доботолго хэхэ зэбсэгүүдэй нюуса далдаар түхеэрэгдэхын аргагүй байхые Советскэ Союз хүсэнэ гэжэ А. А. Громыко нэмээжэ хэлээ. Манай орой хэн нэгэнэй, тэрэ байтагай сэрэгэй бүлэглэлнүүдые байгуулһан, буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрхэ политика бэелүүлдэг, Советскэ Союзда дүтүүр өөһэдынгөө сэрэгэй базануудые байгуулһан гүрэнүүдэй үгөөрөө үгэһэн найдалгануудта этигэжэ шадахагүй байна. Манай хэлэһэн үгэнүүдтэ этигэхые бидэнэр мүн лэ гуйнагүйбди. Буу зэбсэг хуряахын хойноһоо шанга хиналта тогтоогдохо ёһотой гэжэ Советскэ Союз тоолодог юм.

Буу зэбсэг хуряаха талаар шата бүхэндэ бэелүүлэгдэхэ хэмжээнүүд уласхоорондын найдамтай хиналта доро бэелүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ советскэ дурадхалнууд хараалһан байна.

Буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряажа байха үедэ, мүн тэрэниие түгэсхэһэнэй һүүлээршье эб найрамдал, гүрэнүүдэй аюулгүй байдал хангаха, тэрэ тоодо, уласхоорондын зэбсэгтэ хүсэнүүдые байгуулха тодорхой хэмжээябуулганууд договорой проект соо хараалагданхай гээд советскэ делегат заагаа.

Буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха тухай хэлсээ баталалга комитедэй гол зорилго болоно гэжэ тоолохо зуураа, Советскэ правительство хадаа буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха тухай хэлсээнэй дүүрэхые хүлеэнгүйгөөр, уласхоорондын шахардуу шанга байдал пулааруулгада, гүрэнүүдэй хоорондоо һайнаар этигэлсэдэг болголгодо, буу зэбсэг хуряаха бүри таарамжатай эрхэ нүхэсэл бии бололгодо туһалхаар хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ бодомжолно.

Эдэ хэмжээнүүд тухай Советскэ Союзай дурадхалнууд ООН-эй Генеральна Ассамблейн үзэмжэдэ 1961 оной сентябриин 26-да Советскэ правительствын табиһан меморандум соо дурсагдаһан байна. Эдэ дурадхалнууд соо дурсагдаһан һанамжануудай бүри үргэнөөр мэдэрэгдэдэг боложо байһые һаналаа хангаяар тэмдэглэжэ болохо байна.

Комитедэй хүдэлмэриие хүнгэдхэхые, Советскэ Союзай хараа бодолые комитедтэ ородог оронуудай правительствонуудай бүри хүсэдөөр, һайнаар ойлгожо абаха арга боломжо олгохые эрмэлзэн, Советскэ правительство хадаа уласхоорондын шанга хиналта тогтоон, буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха тухай договорой проектые дурадхахатаяа хамта, договорой тус проектын гол дүримүүдые тайлбарилһан меморандум үзэмжэдэ табилсана.

Буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгые болюулха шухала гэжэ А. А. Громыко үгынгөө түгэсхэлдэ онсолон тэмдэглээ.

Буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряагаад байгаа һаа, угаа ехэ хэмжээнэй мүнгэ зөөри сүлөө гаража үгэхэ, Советскэ правительствын дурадхаһанай ёһоор, эдэ мүнгэ зөөриин зарим хуби хүгжэлтэ багатай оронуудта экономическа болон техническэ туһаламжа болгон зорюулагдажа, колониальна мүлжэлгэһөө уламжалан гээгдэлдэ ороһон эдэ оронуудые урагшань татаха байна гэжэ буу зэбсэг хуряаха асуудалые 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедтэ хаража үзэхэдөө, бидэнэр оройдоошье мартаха ёһогүйбди.

Советскэ Союзай оролдосотойгоор уряалдагай ёһоор, буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряагдаад байгаа һаа, гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһые бүри бүхэдхэн батадхаха байна. Энэ замда гүрэнүүдэй түргэнөөр орохо тудам, дайн хэхэ аргагүй болохо саг улам ойртожо үгэхэ байна.

Удаань, США-гэй гүрэнэй секретарь Д. Раск үгэ хэлээ. США-гэй гүрэнэй секретарь хадаа буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха шухала гэжэ мэдэрээд, энэ зорилго дүүргэхын тулада бүхы хүсэлэл оролдолгоёо зорюулхые уряалһан байбашье, буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха асуудал шиидхэжэ шадахаар ямаршье шэнэ тодорхой программа дурадхаагүй.

Гүрэнэй секретариин үгэ хэлэһэнэй һүүлээр түрүүлэгшэ Грин заседаниие хаагдаһан дээрэ соносхоо. Комитет үглөө үглөөгүүр дахяад суглараха.

„Ехэ, шухала докум…

ЖЕНЕВА, мартын 15. ТАСС-эй тусхай корреспондент А. Кислов иигэжэ дамжуулна: буу зэбсэг хуряаха талаар 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедэй мүнөөдэрэй заседаниин дүүрэһэнэй һүүлээр Америкын болон Англиин делегацинуудай түлөөлэгшэд хэблэлэй байшан соо пресс-конференци үнгэргөө.

Комитедэй заседани дээрэ А. А. Громыкын хэһэн мэдүүлгые тайлбарилжа үгыт гэһэн гуйлтада харюусахадаа, США-гэй гүрэнэй секретариин туһалагша Р. Мэнниг иигэжэ мэдүүлээ. Анхаралтайгаар шэнжэлжэ үзэхөөр ехэ шухала документые Советскэ Союз үзэмжэдэ табиба. Энэ документ һайса шэнжэлэн үзэгдэхэ.

Раскын хэлэһэн үгэ тухай тогтоходоо, буу зэбсэг хуряаха талаар программын нэгэдэхи шатада ядерна зэбсэг ошохо газартань хүргэдэг түхеэрэлгэнүүдые, мүн юрын буу зэбсэгые 30 процентээр хороохо, тэрэшэл… тэһэрдэг материа… рэгэй зорилгоор … хэеэ болихо гэһэ… нуудта Мэнниг … дентнүүдэй тусга… хандуулһан байна…

Англиин делега… пресс-конференци… кобританиин МИ… лэгшэ Дж. Рассе… мэй мэдүүлгые … кын хэлэһэн үгэ … лагдаһан Амери… хал хадаа «гүнзэ… мүн «угаа ехэ уд… гэжэ дурсагдаһа… соо хэлэгдэһэн ба…

Советскэ пра… дурадхалнуудта … легаци ямараар … һэн асуудалда ха… Рассел иигэжэ мэ… лиин делегациин… ёһоор совет ороно… мүн лэ угаа шуха… эдэ дурадхалнууд… правительствын … наринаар шэнжэ… байна.

Аюулгүйн Совед…

НЬЮ-ЙОРК, мартын 15. ТАСС-эй корреспондент Н. Туркатенко иигэжэ дамжуулна:

ООН-эй гэшүүн — биишыхан орон Кубада эсэргүүгээр Холбоото Штадуудай бэелүүлдэг ээрхэг түримхэй политикада ООН-эй Аюулгүйн Совет дахяад анхаралаа хандуулба. Кубын правительствын эрилтээр Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэ Карлос Соса Родригес (Венесуэла) Аюулгүйн Соведэй заседаниие үсэгэлдэр зарлаа. Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшын нэрэ дээрэ Кубаһаа ООН-эй дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ Гарсиа Инчаустеги гэгшын мартын 8-да эльгээһэн бэшэг соо энэ эрилтэ хэгдэһэн байна. Кубада тогтоогдоһон арадай байгуулалтые хүсөөр хубилгаха зорилгоор Холбоото Штадуудай бэелүүлдэг ээрхэг түримхэй политикые элишэлхэ зуураа, Кубын правительство нимэ эрилтэ хэһэн байна. Пунта-дель-Эстедэхи зүблөөн дээрэ США-гэй баалалтаар абтаһан шиидхэбэриин ёһоор Куба тушаа абтажа байһан баадхалгын хэмжээнүүд ООН-эй Уставта, мүн Америкын гүрэнүүдэй организациин Уставта хэр таараллданаб гэһэн тобшолол хэхыень Аюулгүйн Совет уласхоорондын сүүдтэ һанамжалан дурадхаха ёһотой.

Пунта-дэль-Эстедэхи шиидхэбэри Америкын гүрэнүүдэй организациин Уставтай тааралдахагүй байһан тухай бэшэг соо заагданхай.

Пунта-дель-Эстедэхи зүблөөн дээрэ абта… бэринүүдые, мүн … дэһөөр абтажа … жээнүүдые болю… эрилтэ Аюулгүй… хэгдэһэн байна. … дэ, Пунта-дель-… талан абтаһан … хуули бусын бай… уласхоорондын … далда, аюулгүй… түбэг татана.

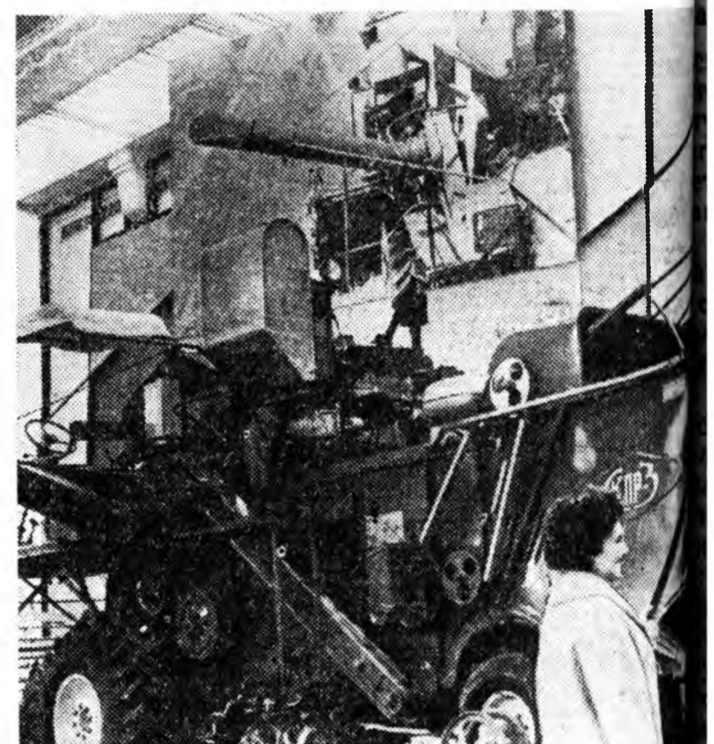
США-һаа Аюул… тэ байдаг түлө… ушарта заседан… дуулха һэдэлгэ… тиигэжэ зүбшэхэ … лан абтаһан бай…

Заседанида ур… бын түлөөлэгшэ … чаустеги дэлгэр… наар үндэһэлэн … даһан үгэ хэлээ.

Кубада эсэргүү… до бэлэдхэжэ бай… боото Штадууд х… дануудые һурга… эсэргүү хуули … халгын хэмжээн… жүүлхын тулада … биһөө ондоо тэг… оронуудта баала… байна.

Өөрынгөө уял… хыень Аюулгүйн … бын түлөөлэгшэ… Юуб гэхэдэ, ул… ёһо гуримай бүд… дэгдэдэг дээрэһэ… хэй дээрэхи эб … аюул тохёолдоно.

Кубын түлөөлэ… лэһэнэй һүүлээр… Соведэй заседани… Удаадахи засе… тын 15-да нютага… часта зарлагдаа.

Лейпцигтэ (ГДР) 1962 ондо эмхидхэгдэһэн хабарай уласхоорондын яармаг. Зураг дээрэ: шиг нойто ехэтэй газарта таригдадаг орооһото ургамалнуудые, барайгар хуряадаг советскэ шэнэ ма…

Централь…

ХАЛААХАЙ

Үгэеэ нэгэдэһэн „үрөөһэн бөөрэнэр“

Ямар зониие «үрөөһэн бөөрэнэр», үгынгье һаа, «загаһашан загаһашанаа холоһоо танидаг» гэдэг гээшэб? Тархяа дэмы зоболтогүй. Доодо-Ториин культурын байшангай директор нүхэр Ахмадулинһаа асуубалтнай, тэрэ дороо харюусаха, тайлбарилха байха.

Ямаршье гэм зэмэгүй хүниие дэмы талаар хардаха, гүжэрдэхэ гээшэ баһал аюултай хэрэг бшуу .Тиимэһээ баримтаар лэ балшыса гэршэлээ. Тэндэхи культурын байшанда хүдэлдэг, хайшаниинье харуул—хэниинь хэн гэшэгүй—голой гурбан хүдхэшүүл эндэ шэбээлэнхэй. Тэдэнэй нэрэ алдар—Н. Н. Жарынин, Н. П. Холодков, Н. Н. Петров. Иигээд байхадаа, эдэ гурбаниие голдонь хүрэсэ горьтой гэгшээр «шалзаруулха», халаахайдаха ушартай болонобди. Яахадааб гэхэлэ, тэнгэриин үдэр бүхэндэ тэдэнэр «хатуу харые» намна намнаһаар хамаг сагаа барадаг, ажалаа мартажа заншашанхай.

Бүри һаяхан, Тори тосхондо хүшиие хүдөөлүүлгэ дээрэ тэдэнэр духовой оркестрээр наадаһан боложо «халтуурилаад», амаа халахадаа архи эриһэн, үнгэрхэдөө гэрһээ үлдүүлжэ гаргуулһан байба. Бодоод үзэгты. Энэмнай «сэнгэжэ» байлтай ушар гү? Дутуу садаһан шоно мэтэ тэдэнэр шүдөө ирзайлган, шүлһөө һайран, «шумел камыш...» гэлдэһээр бүхэли һүни үйлсэ гудамжаар гороо хэжэ хоноо. Тиигээд тэдэнэр үглөөнэй улаа наранаар дүрбэн зүг, найман хизаар тээшэ дурата дурагүй гунхаралдаһаар тараа һэн гэхэ.

Тэрэл үдэртөө хүсэд тэлэрээдүй киномеханик Холодковынь багашуулда кино харуулхаар «шиидэһэн» аад, хамаг частьнуудаа худхажа зобошоо. Мүн үдэшын сеансадашье өөдтэй юумэ харуулаагүй. Юундэб гэхэдэ, архиишын хэлээр, бэснь хуушан түхэлдөө орожо хүсэд «һайжараадүй» байба бшуу! Тиигээд, энэ хэрэг тон лэ «амгалан ёһоор» шиидхэхэ гэжэ болоһон тэдэнэй дарга Ахмадулин билет бүхэндэ тамгаа табижа, хуулиин хүсэндэ оруулба гэлтэй.

Зай, саашань... гэхэдэ, иимэ ябадал хойрог Холодковой талаһаа ходол үзэгдэжэ байдаг. Зарим ушарта Ахмадулин өөрөө кино харуулха баатай бололог. Хүдэлмэрилэгшэдөө бишыхашье «бүдэрүүлэнгүй» абаржал байдаг ямар һайн «дядя» гээшэб?! Тэдэнэй «үрөөһэн бөөрэ»—Жарынин гэгшэ зоргоороо архи ууһаар алмайржа, ёһотойл шалбааг соохи «шархиин» нэгэн болошонхой. Һогтуу галзуугаар хутага шүбэгэшье барихадаа тородоггүй.

Муу юумэ хэдышье нюу, хабша, хэзээ нэгэтэ үнэр танараа гаргахал ха юм! Үгэеэ нэгэдэһэн «үрөөһэн бөөрэнэрэй» гуурыень мэдүүлхэдэ, амыень танюулхада яаха һааб? Зэдын аймагай зургаанууд энээниие обёорногүй ха гү? Хэды болотор дэмы томоһон дээһэн, һула табиһан һур боложо ябахад юм?!

Б. Чагдуров,
Ч. Дагбаев.

Улан-Үдэ хэлэнэ, харуулна

Мүнөөдэрэй телевидениин программа

18.00—«Поросенок Чок» гэжэ үхибүүдтэ зорюулагдаһан Эрхүүгэй кукольна театрын зүжэг. 19.20—«Щедрое сердце» гэһэн документальна киноочерк. 19.30—«Һунгалтаһаа һунгалта хүрэтэр» гэжэ дамжуулга. 19.45—«Галина Уланова хатарна» гэһэн центральна телестудиин зохёоһон дамжуулга. 20.35—«Бравый солдат Швейк» гэжэ кинокомеди. 22.20.—Мартын 18-най программа.

Сагай үзэмжэ

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэй байха, саһан орохогүй. Зүүн зүгһөө һулаханаар һалхилха. Улан-Удэ городто үглөөгүүр 22—24, үдэртөө 8—10 градус хүйтэн болохоор багсаагдана.

Мартын 18—19-нэй үдэрнүүдтэ республика дотор үүлэтэйшэг байха, саһан орохогүй. Зүг бүхэнһөө һулаханаар һалхилха. Һүниндөө 17—22, үдэртөө 5—10 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

Гоа, Дамаи, Диу Индитэй хуулита ёһоор нэгэдэбэ

ДЕЛИ, мартын 15. (ТАСС). Индиин информационно бюрогой дамжуулһанай ёһоор Португалиин урдань эзэмдэжэ байһан Гоа, Даман болон Диугэй Индиин Республикатай бодотоор нэгэдэһэн тухай хуулиин проектые Индиин парламентын доодо палата һайшаагаа.

Португалиин урдань эзэмдэжэ байһан эдэ нютагууд Делиһээ сэхэ захиргаатай байха гэжэ премьер-министр Неру мэдүүлээ.

Гоада урданайнь национальна ёһо заншалай хэбээрээ үлэхын хойноһоо правительство ажаглан хаража байха, Гоагай хүн зондо «нилээд ехэ автономи» үгтэхэ. Гоагай зоной гол хэлэн хүсэдөөр мэдэрэгдэхэ, ёһо заншалынь хуушаараа үлээгдэхэ гэжэ Неру мэдүүлээ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБ…

Манай адрес, телеф…

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина…
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32. зам. р… 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийно… пропаганды—24-74, сельского хозяйства и совет… тельства—47-59, промышленности и транспорта… —35-14, культуры—34-05, писем и рабсельк… отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалт… Для междугородных переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства … Бурятской АССР.

Н00624. Зак. № 7…